

Wassenaarseweg 56
Postbus 2215
2301 CE Leiden

www.tno.nl

T 071 518 18 18
F 071 518 19 20

TNO-rapport

KvL/JPB/2005.133

**Roken? Niet waar de kleine bij is. Ook als het kind
ouder wordt**

Datum	juni 2005
Auteur(s)	M.R. Crone I. van Kempen
Exemplaarnummer	
Oplage	
Aantal pagina's	66
Aantal bijlagen	
Opdrachtgever	
Projectnaam	
Projectnummer	011.75070

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, foto-kopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van TNO.

Indien dit rapport in opdracht werd uitgebracht, wordt voor de rechten en verplichtingen van opdrachtgever en opdrachtnemer verwezen naar de Algemene Voorwaarden voor onderzoeksopdrachten aan TNO, dan wel de betreffende terzake tussen de partijen gesloten overeenkomst.

Het ter inzage geven van het TNO-rapport aan direct belang-hebbenden is toegestaan.

© 2005 TNO

Samenvatting

In 1997 is STIVORO voor een Rookvrije Toekomst gestart met de campagne 'Roken? Niet waar de kleine bij is!'. Het doel van de campagne was het voorkomen dat kinderen van 0-4 jaar worden blootgesteld aan tabaksrook. In de periode van 1996 tot 1999 (de periode waarin het programma ingevoerd werd) bleek de prevalentie van de blootstelling aan tabaksrook bij kinderen van 0 tot 10 maanden gedaald te zijn van 41% naar 18%. De prevalentie van het meerroken werd wel weer hoger bij de kinderen van 4 maanden en ouder (Crone, 2003). De belangrijkste conclusie van dit onderzoek was dat 'Roken? Niet waar de kleine bij is' effectief is om het meerroken bij de jongste leeftijdsgroepen te verminderen, maar dat het meerroken weer stijgt als het kind ouder wordt.

Voor het vasthouden van het effect is het in eerste instantie belangrijk om meer inzicht te krijgen in de factoren die bij ouders een rol spelen bij het niet meer naleven of deels niet meer naleven van huisregels ter preventie van meerroken door kinderen. Een belangrijke vraagstelling hierbij is of er bepaalde periodes in de eerste 4 jaren van het kind zijn die kritiek zijn voor het wel of niet blijven naleven van de huisregels.

Methode

Aan de hand van diepte interviews met ouders van een kind of meerdere kinderen in de leeftijdscategorie van 3 maanden tot 4 jaar willen we meer inzicht krijgen in de factoren van invloed op het niet meer naleven van de huisregels. Een belangrijk inclusie criterium voor de geïnterviewde ouders is dat ze ooit afspraken gemaakt hebben om het meerroken door hun kind te voorkomen. Een deel van de geïnterviewde ouders leeft de afspraken nog na en het andere deel niet meer of nog maar deels. Bij elkaar zijn er 17 ouders geïnterviewd. Aangezien het (laten) roken in het bijzijn van kinderen vaker voorkomt bij rokende ouders en bij ouders met een lage sociale economische status (SES) worden er relatief gezien meer ouders die roken en ouders met een lage SES geïnterviewd.

Onderzoeksgroep

Alle geïnterviewde gezinnen waren twee oudergezinnen. In de meeste gevallen werd het interview met de moeder gehouden. De leeftijd van de ouders varieerde van 28 tot 46 jaar.

Acht gezinnen hebben één of twee ouders met een HBO opleiding of hoger. De overige ouders hebben MBO of lager. Over het algemeen werkt de vader fulltime en de moeders parttime. Zeven gezinnen hebben 1 kind met een leeftijd variërend van 3 maanden tot 4 jaar. Vier gezinnen hebben twee kinderen. De overige gezinnen hebben drie of meer kinderen.

Resultaten

De meeste geïnterviewde ouders doen wel iets of hebben wel iets gedaan om het meerroken door hun kind te verminderen. De meest voorkomende maatregelen zijn buiten roken en roken in de keuken onder de afzuigkap. Als ouders in huis roken dan is dat vooral in de woonkamer of in de keuken en niet in de slaapkamers van de kinderen. De rokende ouders lijken vaker bewust over huisregels ter preventie van meerroken nagedacht te hebben dan niet-rokende ouders.

De moeilijkste situaties om het meeroken te voorkomen zijn visite/verjaardagen, grootouders die roken, restaurant/café/rokerige ruimtes en drukte of stressvolle situatie.

Hoe ouders met rokende vrienden en familie omgaan varieert. De niet-rokende ouders vinden het vaak goed dat vrienden of familie roken als ze langskomen. Ze geven hierbij aan dat ze weinig vrienden en familie hebben die roken dus die ene keer dat er iemand langskomt die wil roken, vinden ze dat niet zo erg. Bij de rokende ouders zie je twee verschillende methodes om met meeroken en vrienden/familie om te gaan: vrienden en familie moeten ook buiten of onder de afzuigkap roken of vrienden en familie mogen wel binnen roken als ze langs komen.

Een reden waarom een deel van ouders meeroken voorkomt is omdat zij er zelf zo veel last van gehad hebben toen ze klein waren. Andere redenen zijn het vies in huis vinden ruiken als er gerookt is en de gezondheidsgevolgen van meeroken. Opvallend is dat sommige ouders toch niet helemaal zeker zijn van deze gezondheidsgevolgen. Gezondheidsproblemen bij het kind spelen wel een belangrijke rol bij de momenten waarop ouders meer op het meeroken van hun kind letten. Zelfs ouders die weinig aan de preventie van meeroken doen, letten toch wat meer op hun rookgedrag of rookgedrag van anderen als hun kind ziek is.

In totaal zijn er acht van de 17 ouders afgeweken van de huisregels. Vooral rokende ouders wijken af van de huisregels. Indien naar de redenen van het verwateren van de huisregels gekeken wordt, zijn er een paar dingen belangrijk. Zo lang het kind klein is en er nog teer en gevoelig uit ziet letten ouders op het meeroken. Echter zodra het kind ouder wordt (omstreeks de leeftijd van een jaar) wordt langzaam van de ingestelde huisregels afgeweken. Er wordt dan voor het eerst 's avonds als het kind in bed ligt weer in de woonkamer gerookt of de visite mag weer een sigaretje opsteken. En zodra dit een keer gebeurd is, gebeurt het meestal vaker. Bij sommige ouders is de grens van 1 jaar heel bewust. Deze ouders hebben van tevoren besloten om de huisregels ongeveer een jaar vol te houden. Bij andere is dit niet zo bewust. Zij beginnen weer met roken in bijzijn van de kinderen doordat ze een keer geen zin hebben om naar buiten te gaan of door een stressvolle situatie of juist een gezellige situatie. De partner speelt een belangrijke rol bij het verwateren van de huisregels. Zodra één van de twee ouders minder achter de huisregels staat, komt het vaker voor dat er op een gegeven moment weer gerookt wordt in het bijzijn van het kind.

Ouders die de regels volhouden hebben dit over het algemeen van tevoren duidelijk voorgenomen en ze lijken ook beter te weten waarom ze het doen dan ouders die de huisregels niet volhouden. Beide ouders in het gezin staan dan ook achter de regels. Vooral de ouders die besloten hebben om buiten te roken lijken deze regel bewuster te volgen dan ouders die minder vergaande huisregels getroffen hebben.

Implicaties

De resultaten van dit onderzoek benadrukken het belang om de voorlichting over meeroken niet alleen plaats te laten vinden net na de geboorte. Na deze eerste voorlichting bij het eerste huisbezoek en door de kraamzorg zou er regelmatig op het onderwerp teruggekomen moeten worden. En vooral rond de leeftijd van 1 jaar zou er weer een soort booster moeten komen om de ouders bewust te maken van de gevolgen van meeroken ook als het kind ouder wordt.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Doelstelling	5
1.2	Methode	6
1.3	Werving.....	6
1.4	Interviewschema	7
1.5	Analyse.....	7
2	Resultaten	9
2.1	Respons	9
2.2	Roken en roken tijdens de zwangerschap.....	9
2.3	Meerroken en huisregels.....	9
2.4	Vrienden en familie.....	10
2.5	Redenen om meerroken te voorkomen	11
2.6	Momenten waarop ouders meer op het meerroken letten.....	11
2.7	Situaties waarin het moeilijk is om het meerroken te voorkomen.....	12
2.8	Situaties/momenten waarop voor het eerst niet aan huisregels gehouden werd.....	14
2.9	Omgang van vrienden/familie met meerroken door eigen kinderen	16
3	Conclusie	17
4	Literatuur	19
	Bijlage(n)	
	A Het interview	
	B De uitgewerkte interviews	

1 Inleiding

Uit de literatuur blijkt dat het meeroken door kinderen een risicofactor is voor verschillende gezondheidsproblemen. Kinderen die meeroken hebben onder andere een hoger risico op onderste luchtweginfecties en oorontstekingen. Indien kinderen astma hebben, wordt door het meeroken de frequentie en ernst van astma-aanvallen verhoogd. Blootstelling aan tabaksrook leidt tot een verhoogd risico op wiegendoed. Tenslotte hebben kinderen met ouders die roken een hogere kans om zelf in de toekomst te roken, vooral als ouders geen huisregels wat betreft roken hebben ingesteld (Cook, 1999; WHO, 1999; Wakefield, 2000).

In 1997 is STIVORO voor een Rookvrije Toekomst daarom gestart met de campagne 'Roken? Niet waar de kleine bij is!'. Het doel van de campagne was het voorkomen dat kinderen van 0-4 jaar worden blootgesteld aan tabaksrook. In de periode van 1996 tot 1999 (de periode waarin het programma ingevoerd werd) bleek de prevalentie van de blootstelling aan tabaksrook bij kinderen van 0 tot 10 maanden gedaald te zijn van 41% naar 18%. De prevalentie van het meeroken werd wel weer hoger bij de kinderen van 4 maanden en ouder (Crone, 2003). De belangrijkste conclusie van dit onderzoek was dat 'Roken? Niet waar de kleine bij is' effectief is om het meeroken bij de jongste leeftijdsgroepen te verminderen, maar dat het meeroken weer stijgt als het kind ouder wordt.

Uit een onderzoek uit 2001 komt vervolgens naar voren dat het voorlichtingsprogramma 'Roken? Niet waar de kleine bij is' veel gebruikt wordt door de ouder- en kindzorg. Vooral de eerste drie stappen van het stappenplan worden gebruikt. Het bespreken van barrières bij het instellen van huisregels en het terugkomen bij latere contacten werd minder gedaan (Crone, 2003). Zo geeft slechts 10% van de jgz-artsen en -verpleegkundigen aan bij meerdere contacten met de ouders aandacht aan meeroken te besteden. Tweeëntachtig procent van de jeugdverpleegkundigen geeft voorlichting over meeroken bij het huisbezoek aan de ouders (in de eerste 2 weken na de bevalling) of bij het eerste bezoek van de ouders aan het consultatiebureau (1 maand na de bevalling). Het programma wordt dus vooral in de eerste maanden na de bevalling veel door de jeugdgezondheidszorg gebruikt (uit databestand onderzoek continuering van gebruik van 'Roken? Niet waar de kleine bij is', 2001).

Deze twee conclusies geven aan dat het essentieel is om meer aandacht aan het vasthouden van het effect van 'Roken? Niet waar de kleine bij is' te geven.

1.1 Doelstelling

Voor het vasthouden van het effect is het in eerste instantie belangrijk om meer inzicht te krijgen in de factoren die bij ouders een rol spelen bij het niet meer naleven of deels niet meer naleven van huisregels ter preventie van meeroken door kinderen. Tot nu toe is alleen bij de ouders met een kind van 0-14 maanden gekeken waarom ze wel of niet (laten) roken in het bijzijn van hun kind. Bij het laten verwateren van de huisregels als het kind ouder wordt, kunnen andere factoren een rol spelen. Een belangrijke vraagstelling hierbij is of er bepaalde periodes in de eerste 4 jaren van het kind zijn die kritiek zijn voor het wel of niet blijven naleven van de huisregels.

1.2 Methode

Aan de hand van diepte interviews met ouders van een kind of meerdere kinderen in de leeftijdscategorie van 3 maanden tot 4 jaar willen we meer inzicht krijgen in de factoren van invloed op het niet meer naleven van de huisregels. Een belangrijk inclusie criterium voor de geïnterviewde ouders is dat ze ooit afspraken gemaakt hebben om het meeroken door hun kind te voorkomen. De ene helft van de geïnterviewde ouders leeft de afspraken nog na en de andere helft niet meer of nog maar deels.

Ouders kunnen meer of minder vergaande afspraken maken om het meeroken door hun kind te verminderen.

In het huidig onderzoek betrekken we ouders die in ieder geval afspraken gemaakt hebben om het roken in het bijzijn van hun kind in hun eigen huis te voorkomen.

Het interview is opgesteld aan de hand van onder andere het ASE-model en het Relapse-Prevention Model (Brug, 2000; Marlatt). In het ASE-model wordt gekeken naar attitudes, sociale invloed, eigen effectiviteit en barrières van deze ouders om wel of niet te (laten) roken in het bijzijn van het kind. In het Relapse-Prevention model wordt specifiek gekeken naar risicopercepties van ouders, naar risicosituaties waarbij het moeilijk is om huisregels na te leven, naar sociaal-psychologische processen die zich in een risicosituaties bij ouders afspelen en naar de reacties van ouders na dat ze zich een keer niet aan de huisregels gehouden hebben. Ook wordt gekeken naar mogelijke copingstyles van ouders.

Bij elkaar zouden 18 ouders geïnterviewd worden. Aangezien het (laten) roken in het bijzijn van kinderen vaker voorkomt bij rokende ouders en bij ouders met een lage sociale economische status (SES) worden er relatief gezien meer ouders die roken en ouders met een lage SES geïnterviewd.

Het voorstel was om de volgende aantallen te interviewen:

- 3 ouders(paren) met een lage SES die niet roken: 1 die de regels nog wel volgt en 2 die ze niet volgen.
- 3 ouders(paren) met een lage SES waarvan één van de ouders rookt: 1 die de regels nog wel volgt en 2 die ze niet volgen.
- 3 ouders(paren) met een lage SES waarvan beide ouders roken: 1 die de regels nog wel volgt en 2 die ze niet volgen.
- 3 ouders(paren) met een gemiddelde of hoge SES waarvan geen van de ouders rookt: 1 die de regels nog wel volgt en 2 die ze niet volgen.
- 3 ouders(paren) met een gemiddelde of hoge SES waarvan één ouder rookt: 1 die de regels nog wel volgt en 2 die ze niet volgen.
- 3 ouders(paren) met een gemiddelde of hoge SES waarvan beide ouders rookt: 1 die de regels nog wel volgt en 2 die ze niet volgen.

1.3 Werving

Aan de hand van diepte interviews met ouders van een kind of meerdere kinderen in de leeftijdscategorie van 3 maanden tot 4 jaar willen we meer inzicht krijgen in de factoren van invloed op het niet meer naleven van de huisregels. Een belangrijk inclusie criterium voor de geïnterviewde ouders is dat ze ooit afspraken gemaakt hebben om het meeroken door hun kind te voorkomen. De ene helft van de

geïnterviewde ouders leeft de afspraken nog na en de andere helft niet meer of nog maar deels.

Ouders kunnen meer of minder vergaande afspraken maken om het meeroken door hun kind te verminderen.

In het huidig onderzoek betrekken we ouders die in ieder geval afspraken gemaakt hebben om het roken in het bijzijn van hun kind in hun eigen huis te voorkomen.

Het interview is opgesteld aan de hand van onder andere het ASE-model en het Relapse-Prevention Model (Brug, 2000; Marlatt). In het ASE-model wordt gekeken naar attitudes, sociale invloed, eigen effectiviteit en barrières van deze ouders om wel of niet te (laten) roken in het bijzijn van het kind. In het Relapse-Prevention model wordt specifiek gekeken naar risicopercepties van ouders, naar risicosituaties waarbij het moeilijk is om huisregels na te leven, naar sociaal-psychologische processen die zich in een risicosituaties bij ouders afspelen en naar de reacties van ouders na dat ze zich een keer niet aan de huisregels gehouden hebben. Ook wordt gekeken naar mogelijke copingstyles van ouders.

Bij elkaar zouden 18 ouders geïnterviewd worden. Aangezien het (laten) roken in het bijzijn van kinderen vaker voorkomt bij rokende ouders en bij ouders met een lage sociale economische status (SES) worden er relatief gezien meer ouders die roken en ouders met een lage SES geïnterviewd.

Het voorstel was om de volgende aantallen te interviewen:

- 3 ouders(paren) met een lage SES die niet roken: 1 die de regels nog wel volgt en 2 die ze niet volgen.
- 3 ouders(paren) met een lage SES waarvan één van de ouders rookt: 1 die de regels nog wel volgt en 2 die ze niet volgen.
- 3 ouders(paren) met een lage SES waarvan beide ouders roken: 1 die de regels nog wel volgt en 2 die ze niet volgen.
- 3 ouders(paren) met een gemiddelde of hoge SES waarvan geen van de ouders rookt: 1 die de regels nog wel volgt en 2 die ze niet volgen.
- 3 ouders(paren) met een gemiddelde of hoge SES waarvan één ouder rookt: 1 die de regels nog wel volgt en 2 die ze niet volgen.
- 3 ouders(paren) met een gemiddelde of hoge SES waarvan beide ouders rookt: 1 die de regels nog wel volgt en 2 die ze niet volgen.

1.4 Interviewschema

Het interviewschema bestond uit vragen over de huisregels ter preventie van meeroken. De vragen zijn dus gebaseerd op het ASE-model en het relapse-prevention model. Het interview bevat vragen over attitudes, sociale invloed, eigen effectiviteit, risicopercepties van ouders, sociaal-psychologische processen die zich in een risicosituatie bij ouders afspelen, de reacties van ouders nadat ze zich een keer niet aan de huisregels gehouden hebben en mogelijke coping stijlen bij ouders. Het interviewschema is als bijlage aan dit rapport toegevoegd.

1.5 Analyse

Het houden van interviews is een kwalitatieve methode van onderzoek. Kwalitatieve data hebben een aantal voordelen. Hieronder worden een aantal

belangrijke voordelen van het huidige onderzoek aangegeven (Miles & Huberman, 1994):

Kwalitatieve data zijn rijk en compleet, met een sterk potentieel om de complexiteit van een situatie te achterhalen. Vele factoren kunnen van belang zijn bij het wel of niet volgen van de huisregels ter preventie van meerroken door kinderen. Kwalitatieve data kunnen een essentiële bijdrage leveren bij het achterhalen van deze factoren.

Kwalitatieve data worden gezien als de beste methode om een nieuw gebied te ontsluiten en hypothesen te ontwikkelen. Het gaat in dit geval om hypothesen over hoe de voorlichting over meerroken aangepast kan worden zodat de preventie van het meerroken beter volgehouden worden.

Kwalitatieve data, met de nadruk op de ervaringen van personen, zijn goed te gebruiken om te achterhalen welke opinies mensen hebben over gebeurtenissen, processen en structuren. Dit is belangrijk om de voorlichting over meerroken door kinderen in de komende jaren te verbeteren en voort te zetten, waar dan ingespeeld wordt op deze ervaringen.

Maar er zijn ook een aantal nadelen. Zo is het niet mogelijk om kwantitatieve uitspraken te doen, zijn er op de dataset nauwelijks statistische analyses mogelijk en bevat de interpretatie van de antwoorden op de vragen door de interviewers een zekere bias (het objectiveren van de gegevens).

De interviews zijn geanalyseerd door per vraag van het interviewschema de korte samengevatte antwoorden te noteren. Daarbij is gekeken naar verschillen tussen ouders die zich wel aan de huisregels ter preventie van meerroken houden en ouders die zich er niet aan houden, naar rokende en niet-rokende ouders en naar opleidingsniveau van de ouders. Indien een antwoord van één van de ouders opvalt of extra belangrijk is, is deze apart aangegeven.

2 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de interviews beschreven. Hierbij wordt begonnen met de beschrijving van de samenstelling van de onderzoeksgroep, gevolgd door een uiteenzetting van de maatregelen die ouders genomen hebben om het meeroken door hun kinderen te voorkomen en hoe ze daar nu mee omgaan.

2.1 Respons

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de interviews beschreven. Hierbij wordt begonnen met de beschrijving van de samenstelling van de onderzoeksgroep, gevolgd door een uiteenzetting van de maatregelen die ouders genomen hebben om het meeroken door hun kinderen te voorkomen en hoe ze daar nu mee omgaan.

2.2 Roken en roken tijdens de zwangerschap

In vier gezinnen roken zowel de moeder als de vader niet. In tien gezinnen roken beide ouders. Eén rokende moeder geeft wel aan dat ze niet dagelijks rookt. In de drie andere gezinnen rookt alleen de vader. In twee van deze gezinnen heeft de moeder vroeger wel gerookt. Eén van deze twee moeders is gestopt zodra ze wist dat ze zwanger was en heeft sindsdien niet meer gerookt (haar kind is nu 4 jaar oud). De andere moeder is anderhalf jaar geleden gestopt met roken toen haar jongste kind ongeveer anderhalf jaar oud was. Ze is niet gestopt tijdens de zwangerschap.

Van de tien moeders die roken zijn er twee gestopt met roken tijdens de zwangerschap. Eén van deze vrouwen lukte het niet om aan het begin van de zwangerschap te stoppen met roken en is daarom in eerste instantie minder gaan roken en tegen het einde van de zwangerschap is ze wel helemaal gestopt. Toen ze in het ziekenhuis lag voor haar bevalling had zij totaal geen behoefte meer om te roken. Ze had ook besloten om niet meer te beginnen met roken als ze thuis kwam, maar door allerlei gebeurtenissen is ze toen toch weer begonnen. De andere moeder die gestopt is tijdens haar zwangerschappen (ze heeft drie kinderen) is na haar laatste zwangerschap weer begonnen met roken.

De moeders die tijdens de zwangerschap gerookt hebben, zijn vaak wel minder gaan roken tijdens de zwangerschap of hebben rond de bevalling een paar dagen niet gerookt (vanwege opname in het ziekenhuis).

Eén moeder die niet meer rookte gaf aan dat ze gestopt is met roken zodra ze wist dat ze zwanger was. Ze is na haar zwangerschap niet meer begonnen met roken. Haar kind is nu 4 jaar oud.

'Toen ik bij vier/vijf maanden bij de arts langs ging, zei hij dat het op dat moment nog maar weinig zin had om te stoppen met roken (hier gaat om haar eerste kind, die nu 11 jaar is). Als ik zou stoppen, zou mijn kind afkickverschijnselen krijgen omdat het kind al gewend was aan de nicotine...'

2.3 Meeroken en huisregels

De meeste ouders doen wel iets of hebben wel iets gedaan om het meeroken door hun kind te verminderen.

De meest voorkomende maatregelen zijn buiten roken en roken in de keuken onder de afzuigkap. Als ouders in huis roken dan is dat vooral in de woonkamer of in de keuken en niet in de slaapkamers van de kinderen.

De rokende ouders lijken vaker bewust over huisregels ter preventie van meeroken nagedacht te hebben dan niet-rokende ouders.

Niet-rokende ouders (n=4)

De niet-rokende ouders geven vaak aan dat het eigenlijk vanzelf gaat. Twee niet-rokende gezinnen vertellen dat rokende vrienden of familieleden eigenlijk zodra de vrouw zwanger was of de kinderen geboren waren gelijk buiten gingen roken zonder dat het gevraagd hoefde te worden. Twee van de vier ouders geven wel aan dat vrienden of familieleden die op bezoek komen en die in huis willen roken dat dan best mogen (als het niet te veel is). Één moeder geeft aan dat ze van tevoren zoiets had van dat er niet meer bij haar in huis gerookt mocht worden, maar haar man vindt dat die 1 of 2 keer per jaar dat er visite komt die rookt dat er dan wel in huis gerookt mag worden. Rokend bezoek vraagt meestal wel van tevoren of ze mogen roken.

Tabel 1. Welke maatregelen werden door ouders genomen om het meeroken door hun kinderen te voorkomen.

Meeroken huisregels ingesteld na geboorte	Beide roken	Één van de ouders rookt	Geen van beide rookt
Alleen buiten	2 gezinnen	1 gezin	1 gezin
Buiten of in keuken (onder afzuigkap)	4 gezinnen		
Buiten (in het oude huis) en in aparte ruimte (in nieuwe huis)		1 gezin (de moeder rookte eerst tijd na geboorte wel)	
Alleen in keuken	2 gezinnen		
In woonkamer met schuifpui open, zonder kind	1 gezin		
Alleen niet in de slaapkamers van de kinderen	1 gezin	1 gezin	
Visite mag binnen roken			3 gezinnen

Rokende ouders (n=13)

De rokende ouders zijn in die zin strikter dan niet-rokende ouders. De huisregels die ze aan zich zelf opgelegd hebben, gelden over het algemeen ook voor anderen die bij hen op bezoek komen. Hoewel het ook bij de rokende ouders die de huisregel om zelf buiten te roken voorkomt dat bezoek wel in huis mag roken. De rokende ouders besluiten ook vaker bewust samen wat ze gaan doen om het meeroken te voorkomen terwijl de niet-rokende ouders daar eigenlijk minder over nadenken.

2.4 Vrienden en familie

Hoe ouders met rokende vrienden en familie omgaan varieert. De niet-rokende ouders vinden het vaak goed dat vrienden of familie roken als ze langskomen. Ze geven hierbij aan dat ze weinig vrienden en familie hebben die roken dus die ene keer dat er iemand langskomt die wil roken, vinden ze dat niet zo erg. Bij de rokende ouders zie je een aantal verschillende methodes om met meeroken en

vrienden/familie om te gaan. Zes gezinnen geven aan dat vrienden en familie ook buiten of onder de afzuigkap moeten roken. Ze hebben er ook totaal geen problemen mee om dat tegen hen te zeggen want zij doen het immers zelf ook. Eén van deze ouders geeft wel aan dat zodra zij zelf weer binnen zou gaan roken haar vrienden en familie ook automatisch weer binnen zouden gaan roken. Vijf rokende ouders vinden het wel goed als vrienden of familie roken als ze langs komen. Hierbij wordt door één gezin nog wel onderscheid gemaakt tussen vrienden/familie die even langskomen of een verjaardagsfeestje. Bij een verjaardagsfeestje mag wel in huis gerookt worden en bij gewoon bezoek niet. Eén andere van deze ouders (met één rokende ouder) kent inclusief haar man maar drie personen die roken en als die vragen of ze mogen roken vindt ze dat geen probleem; meestal komt het bezoek 's avonds als de kinderen in bed liggen. Een ander ouderpaar geeft aan dat ze bijna altijd buiten roken, alleen als ze visite hebben dan niet.

Opvallend is dat bij drie gezinnen met één of twee rokende ouders die roken in de woonkamer in bijzijn van hun kinderen, de grootouders hen er regelmatig op wijzen dat ze dat niet zouden moeten doen. Twee van deze drie ouders(paren) reageren hier eigenlijk op door tegen deze grootouders te zeggen dat zij zelf toen ze klein waren ook in de rook gezeten hebben.

'De moeder van mijn man heeft nu wel iets van je moet niet roken. Maar mijn man zegt tegen haar: 'toen ik klein was zaten jullie met zijn drieën te roken en ik heb er ook niets aan overgehouden'

2.5 Redenen om meerroken te voorkomen

De redenen waarom ouders meerroken voorkomen zijn verschillend. Er is een aantal ouders dat het meerroken van hun kind probeert te voorkomen omdat zij er zelf zo veel last van gehad hebben toen ze klein waren. Vooral de niet-rokende ouders maar ook één gezin met rokende ouders vindt het vies in huis ruiken als er is gerookt. Natuurlijk speelt voor een aantal ouders de gezondheidsgevolgen van meerroken een rol, zoals last van ogen, benauwdheid en een hogere kans op wiegendood. Opvallend is dat sommige ouders toch niet helemaal zeker zijn van deze gezondheidsgevolgen.

'Wiegendood enzo. Ze zeggen dat kans op wiegendood groter is, maar of dat zo is weet ik niet.'

Één ouder vertelt dat ze op het werk ook rekening houdt met haar collega's als ze wil roken en daarom is het logisch dat ze dit dan ook doet met haar eigen kind.

'Het is ook een hele bewustwording van de maatschappij. Ik merk het op mijn werk ook. We mogen daar niet meer roken. Als je een sigaretje wil roken in de pauze dan moet je naar buiten. Je houdt rekening met je collega's en als je al met je collega's rekening houdt dan houdt je ook zeker rekening met je kind.'

2.6 Momenten waarop ouders meer op het meerroken letten

Vooral gezondheidsproblemen bij het kind spelen een rol bij de momenten waarop ouders meer op het meerroken van hun kind letten. Bij twee ouders is één van de kinderen prematuur geboren. Bij dit kind hebben ze meer op het meerroken gelet. Een van deze ouders is bij de geboorte van dit premature kind ook door de arts gewaarschuwd. De arts vertelde dat bij dit kindje de longen nog niet helemaal volgroeid waren en dat het daarom belangrijk was om op het meerroken te letten.

Een andere ouder geeft aan dat haar oudste in het 1e jaar longproblemen gehad heeft en dat zij destijds meer op het meeroken hebben gelet.

Eén van de niet-rokende moeders geeft aan dat er niet in huis gerookt werd net na de geboorte en zo lang zij borstvoeding gaf. Een andere niet-rokende ouder geeft ook aan dat er niet in huis gerookt werd net na de geboorte van de kinderen. Deze ouder geeft wel aan dat de visite dan bovendien toch maar een uurtje blijft en het probleem dan eigenlijk ook niet speelt. Hun eerste kind had wel wat longproblemen in het eerste jaar, ze hebben bij dit kind daarom wel iets meer opgelet op het meeroken.

Een andere reden om er meer op te letten is de leeftijd van het kind. Veel ouders geven aan dat ze meer op het meeroken letten of gelet hebben toen het kind kleiner was.

2.7 Situaties waarin het moeilijk is om het meeroken te voorkomen

Er worden zes moeilijke situaties genoemd om het meeroken te voorkomen. Dat zijn de volgende:

- Bij visite/verjaardagen.
- Grootouders die roken.
- Restaurant/café/rokerige ruimtes.
- Op bezoek bij anderen.
- Drukte of stressvolle situatie
- Bij telefoneren.

Bij visite en verjaardagen

De meest genoemde moeilijke situatie om meeroken in eigen huis te voorkomen is als er visite komt (een sigaretje na het etentje) of als er een verjaardagsfeest gehouden wordt. Zo geeft één rokende moeder met een kindje van 3 maanden aan dat ze een paar dagen geleden visite hadden en dat haar man die avond eigenlijk wilde roken in bijzijn van het kind, ook al hadden ze besloten om gedurende het eerste jaar het meeroken te voorkomen. Zij heeft dit toen tegengehouden. Haar partner vindt ook dat er gerookt moet kunnen worden op het verjaardagsfeest dat ze over een maand of twee gaan houden. Een niet-rokende moeder geeft aan dat ze in het begin vond dat er niet gerookt mocht worden tijdens verjaardagsfeestjes bij haar thuis. Zij zette dus ook geen asbakken neer, maar haar ervaring was dat rokende vrienden/familie om een uur of 11 toch gingen vragen of ze binnen mochten roken. Zij zelf zou dan het liefst radicaal 'nee' zeggen, maar haar partner vindt dat het die één of twee keer per jaar wel mag.

'Over een maand houden we een verjaardag en mijn man vindt dat je dan niet kan verwachten dat men niet rookt. Hij vindt dat het moet kunnen. Vroeger rookte immers iedereen, en daar werd nooit rekening mee gehouden. Ik heb zelf dan wel tijdens de zwangerschap minder gerookt dan voor de zwangerschap. Maar vroeger was er niets over bekend en elke zwangere vrouw rookte gewoon door, ook waar het kind bij was. Aan een kant is dat ook wel zo.'

Grootouders die roken

Het lijkt voor een aantal ouders moeilijk om met rokende grootouders om te gaan. Zo geeft een gezin met twee rokende ouders aan dat de grootvader van de kinderen veel zware shag rookt. Van te voren hebben de ouders samen besproken hoe ze aan deze grootvader zouden vertellen dat ze liever niet willen dat hij in hun huis rookt toen de kinderen geboren waren en wat ze zouden doen als hij op de kinderen past. Dit gaat nu wel goed. Bij hun thuis rookt hij net als zij buiten. Hoewel ze soms ook

in de deuropening van de keuken roken en dan heeft hun grootvader wel de neiging om steeds wat verder de keuken in te komen. Daar zeggen ze dan wel wat van.

Een gezin met niet-rokende ouders geeft aan dat ze naast hun grootouders wonen en dat zij achter het huis een schuur hebben. De grootvader rookte nooit in (eigen) huis, maar wel in de schuur en daar kwamen de kleinkinderen dan ook. Het was voor deze ouders moeilijk om hier wat over te zeggen.

Een ander gezin met niet-rokende ouders geeft aan dat hun grootvader rookt. Hij rookt niet als hij bij hun thuis is en in het begin rookte hij ook niet in zijn eigen huis als de kleinkinderen er waren. Nu de kinderen ouder zijn rookt hij echter wel weer in huis in bijzijn van de kleinkinderen. Nu vindt deze ouder niet dat ze hier iets over kan zeggen en dat wil ze ook niet.

'Het is immers hun huis en je kunt ze niet alles ontzeggen'.

Restaurant/café/rokerige ruimtes

Drie ouders geven het restaurant of café of rokerige ruimtes als situatie aan waar het moeilijk is om het meeroken te voorkomen. Een aantal ouders probeert deze omgevingen dan ook te vermijden of er in ieder geval korter te blijven. Hier geldt ook dat ouders vaak oplettender zijn als het kind nog klein is.

'Maar ik let er altijd wel op. Als we in een rokerige ruimte zijn dan roken we zelf ook, maar dan mogen de kinderen niet op schoot komen zitten als we aan het roken zijn. Dat vind ik een beetje goor. Dit is allemaal niet echt veranderd sinds ze klein zijn. Misschien dat we nu langer in zo'n ruimte blijven zitten dan toen de kinderen jonger waren. Vroeger zijn we wel eens weggelopen als er gerookt werd en de kamer bijvoorbeeld blauw stond. Met een baby ben ik iets oplettender dan met een iets ouder kind. Een ouder kind kan dan naar boven gaan of de ruimte uit of zo.'

Drukte of stressvolle situatie

Eén ouder vertelt dat ze het over het algemeen niet moeilijk vindt om buiten of onder de afzuigkap te roken. Het enige moment waarin zij het moeilijker vindt, is als het kind lastig is.

Een andere ouder geeft aan dat zij eerst wel in de keuken rookt maar na 7 weken hield ze dit niet meer vol. Één reden was dat ze vond dat ze het druk genoeg had. Ook een andere ouder geeft aan dat één van de redenen om de huisregels niet meer consequent te volgen was een stressvolle situatie.

'Ik moet wel zeggen dat ze nu 21/2 jaar is en soms aardig in de koppigheidsfase zit. En ze kan dan soms echt het bloed onder je nagels vandaan halen. En dan merk ik dat ik zo opgefokt raak dat ik zin heb om te roken. Maar zelfs dan ga ik onder de afzuigkap of buiten roken. En dan is die afstand juist ook wel goed. Dan kan ik even afkoelen. Maar dit is wel een moment waarop ik het moeilijker heb om het meeroken te voorkomen en dan moet ik mezelf echt zeggen om toch buiten te roken.'

Bij anderen.

Een tweetal ouders geeft expliciet aan dat ze het moeilijk vinden om bij vrienden en kennissen iets over meeroken te zeggen.

Telefoon

Een rokende moeder geeft aan dat ze het moeilijk vindt om niet te roken in het bijzijn van haar kinderen als ze aan het telefoneren is. Als de telefoon gaat en ze heeft op dat moment een sigaret in haar handen dan trekt ze uit automatische de asbak mee naar de telefoon en de telefoon staat in de ruimte waar de kinderen ook zijn.

2.8 Situaties/momenten waarop voor het eerst niet aan huisregels gehouden werd

In tabel 2 wordt aangegeven hoeveel ouders afgeweken zijn van de huisregels.

Tabel 2 Welke afwijkingen hebben zich voorgedaan naar rokersgroep en naar huisregels die na de geboorte waren ingesteld.

Meeroken huisregels ingesteld na geboorte	Beide ouders roken en zijn afgeweken van de huisregels	Één van de ouders rookt en afgeweken van de huisregels	Geen van beide rookt en afgeweken van de huisregels
Alleen buiten	1 gezin Na borstvoeding mocht visite wel weer in huis roken		
Buiten of in keuken (onder afzuigkap)	2 gezinnen 1. Na ongeveer 1 jaar langzaam in woonkamer gaan roken 2. Na 8/9 maanden zo af en toe in woonkamer gaan roken		
Buiten (in het oude huis) en in aparte ruimte (in nieuwe huis)		1 gezin. Toen jongste kind 1 was weer in huis gaan roken. Bij het oudste kind hebben ze de regels iets langer volgehouden	
Alleen in keuken	2 gezinnen 1. vader rookte wel eens in computerkamer en moeder is na een paar maanden mee gaan roken en dit heeft zich vervolgen verplaats naar hele huis 2. Heeft dit 7 weken volgehouden. Moeder heeft lichamelijke problemen en hield het na 7 weken niet vol om steeds naar keuken te gaan om te roken		
In woonkamer met schuifpui open, zonder kind	1 gezin: is nog niet afgeweken, maar wil huisregels volhouden tot kind 1 jaar is		
Alleen niet in de slaapkamers van de kinderen	1 gezin 1. Bij 1 kind 3 maanden buiten gerookt als kind op was, omdat kind te vroeg geboren was.		
Visite mag binnen roken			Bij 1 gezin wilde de moeder aanvankelijk dat er niet meer gerookt werd in huis

In totaal zijn er acht van de 17 ouders afgeweken van de huisregels. Tabel 2 laat zien dat vooral rokende ouders afwijken van de huisregels. Dit komt deels ook doordat de rokende ouders bewust huisregels om het meeroken te voorkomen instellen terwijl de niet-rokende ouders dit minder bewust doen doordat er toch al vrijwel nooit bij hen in huis gerookt wordt.

Een moeder geeft aan dat het in huis roken er langzaamaan weer insluipt. Bij haar eerste twee kinderen heeft zij de eerste tijd buiten of onder de afzuigkap gerookt. Ze zijn bij de leeftijd van ongeveer anderhalf jaar weer begonnen met binnen in de woonkamer te roken. Er is volgens haar niet echt een situatie of moment waarbij weer werd begonnen. Zo lang de kinderen klein zijn, is ze bewust met het roken bezig, maar zodra het kind ouder wordt, is de kritische periode voor wiegendood voorbij en dan sluipt het roken er weer in. Het begint met een keertje roken in de woonkamer als de kinderen in bed zijn en dat gebeurt vervolgens steeds vaker. Bij haar jongste kind (9 weken) willen ze echter proberen om het buiten roken of roken onder de afzuigkap vol te houden. Een reden hiervoor is dat dit kind te vroeg geboren is en daarom wat kwetsbaarder is. Een andere reden is dat haar nieuwe man strenger is op dit gebied dan haar vorige man.

Een andere rokende ouder geeft aan dat er tijdens de borstvoeding helemaal niet in huis gerookt werd, maar daarna is het er weer ingeslopen dat visite in huis mag roken. Ze geeft aan dat ze eigenlijk nooit heeft stilgestaan bij wanneer en waarom deze kentering plaatsgevonden heeft. Ze geeft als mogelijkheid aan dat roken vaak bij gezellig moment hoort; bijv. als er visite is. In dit gezin roken ze voor de rest zelf wel altijd buiten alleen bij visite roken ze ook binnen.

Een ander gezin met twee rokende ouders rookte in het begin alleen onder de afzuigkap. De vader rookte daarnaast wel eens een sigaret als hij achter de computer zat, maar alleen als de kinderen naar bed waren. De moeder is op een gegeven moment zo af en toe een sigaret mee gaan roken en dat is vervolgens langzamerhand overgegaan in ook overdag in huis roken.

Weer een ander gezin met rokende ouders geeft aan dat zij toen het jongste kind net geboren was niet in de woonkamer rookten, maar wel in de keuken. Ze hebben dit 7 weken volgehouden en vervolgens zijn ze weer begonnen om in de kamer te roken. Ze proberen dit wel zo min mogelijk te doen waar de baby bij is. Deze moeder heeft lichamelijke problemen en zit in een rolstoel. Na 7 weken hield ze het niet meer vol om in de keuken te roken: *'Dit houd ik niet vol, ik heb het hartstikke druk. Toen had ik iets van ik moet zelf ook even rustig gaan zitten, dan heb ik geen zin om in mijn rolstoel in de keuken te gaan zitten!!!'*. De vader in dit gezin probeert nog wel wat meer op het meerroken te letten. Hij rookt wel in de woonkamer, maar als het kind daar op dat moment ook is, loopt hij toch even naar de keuken.

Één moeder die ook langzaamaan weer in de woonkamer is gaan roken, vertelt dat ze weer is gaan roken in de woonkamer in bijzijn van het kind op het moment dat ze meer met zichzelf bezig was dan met het kind. Zij geeft aan dat op een stressvol moment haar eigen gevoelens en emoties belangrijker waren dan die van het kind.

Één moeder (met een kind van 4 maanden) geeft aan dat zij een jaar niet wil roken in het bijzijn van het kind, daarna mag het wel weer. Dan is het kind minder kwetsbaar.

Een rokende moeder geeft aan dat ze alleen bij één van haar vier kinderen op het meerroken heeft gelet omdat dit kind te vroeg geboren is. Zij en haar man rookten toen buiten als het kind uit bed was en binnen als het kind in bed lag. Zodra het kouder werd (na een paar maanden) zijn ze echter weer langzamerhand binnen gaan roken. Eerst in de deuropening en zodra het dan ook binnen te koud werd helemaal binnen. Het binnen roken sluipt er volgens haar gewoon weer in.

Een van de ouders die zich zelf wel aan de huisregels houdt, geeft aan dat ze zich kan voorstellen dat een mogelijke reden voor het niet meer naleven van de huisregels is dat na ongeveer 1 jaar het aantal contacten met het consultatiebureau vermindert. Doordat deze contacten minder worden naarmate het kind ouder wordt, zijn ouders ook minder met de gezondheid van het kind bezig en ze worden er tevens minder op gewezen.

Een aantal rokende ouders (4), geeft ook als reden aan waarom ze de huisregels minder zijn gaan volgen dat er vroeger ook gewoon gerookt werd in de omgeving van kinderen en dat deze kinderen er ook niks van gekregen hebben. Bij één gezin was het niet de ouder die dit aangaf maar een vriendin die dit vertelde na het interview.

'Ik vind wel, dat als je het vergelijkt met hoe het vroeger ging, dat het een beetje overtrokken is. Bijvoorbeeld in een gezin met 12 kinderen. Vroeger zat iedereen op één kamer, vader rookte en dit ging altijd goed.

Sinds de wiegendood in opmars is, vind ik het wel een beetje overdreven. Het kind komt toch met roken in aanraking. Is het niet nu, dan is het wel als hij 1 jaar is. Het is allemaal een beetje overtrokken.'

Het zelfde argument is echter voor drie andere ouders juist een reden om meeroken wel te blijven voorkomen. Zij hebben het zelf vroeger zo vervelend gevonden dat er in hun bijzijn door hun ouders gerookt werd dat ze dit hun eigen kinderen niet aan willen doen.

Ouders die op een gegeven moment het meeroken niet meer of minder voorkomen hebben over het algemeen niet echt een gevoel bij dat moment. Volgens hen gebeurde het gewoon. Slecht één rokende ouder geeft aan dat ze zich wel schuldig voelde. De ouders in dit gezin zijn ook van plan om zich in de toekomst wel weer aan de huisregels te gaan houden. Op dit moment zitten ze in een verbouwing en kunnen om die rede niet in de keuken roken, maar als die klaar is, wil dit gezin weer in de keuken gaan roken. Redenen om zich er toch weer aan te houden zijn dat ze het vindt stinken, dat de muren geel worden en voor de gezondheid van de kinderen.

Bijna alle ouders die het meeroken niet meer of minder proberen te voorkomen, willen trouwens ook niet dat hun huiskamer blauw staat van de rook als hun kinderen er zijn.

2.9 Omgang van vrienden/familie met meeroken door eigen kinderen

De vrienden en familie lijken vaak dezelfde huisregels te hebben als de geïnterviewde ouders zelf. De ouders die weinig doen aan de preventie van het meeroken geven ook aan dat in hun omgeving hier weinig aan gedaan wordt. Terwijl bij de ouders die meer doen aan het meeroken ook een omgeving heeft die er meer aan doet. De niet-rokende ouders hebben vervolgens ook veel vaker vrienden en familie die niet roken dan rokende ouders.

'In mijn omgeving zie ik wel dat mensen na een tijdje weer gaan roken. Vaak is dat na spannende momenten in hun leven, maar ze hebben dan wel het fatsoen om overdag naar buiten te gaan om te roken.'

'als mensen zelf niet roken, rook je zelf sowieso ook minder snel in hun huis'.

3 Conclusie

In dit onderzoek valt op dat er grote verschillen bestaan tussen ouders en in hoe ze met meerooken omgaan. Een deel van de ouders denkt bewust na over het meerooken door kinderen en besluit om duidelijke huisregels aan te nemen. Deze huisregels gelden dan voor iedereen, dus ook voor vrienden en familie. Een ander deel van de ouders heeft wel huisregels, maar lijkt het toch moeilijker te vinden om die te blijven volgen. Zo kan de visite dan bijvoorbeeld wel in huis roken of er kan 's avonds wel in de woonkamer gerookt worden als de kinderen in bed liggen. Weer een ander deel vindt het voorkomen van meerooken helemaal niet belangrijk. Ze proberen er soms nog wel iets aan te doen, bijvoorbeeld als het kind ziek is of als het kind net geboren is, maar dit is meestal van korte duur.

Indien naar de determinanten van het verwateren van de huisregels gekeken wordt, zijn er een paar dingen belangrijk. Zo lang het kind klein is en er nog teer en gevoelig uit ziet letten ouders op het meerooken. Echter zodra het kind ouder wordt (omstreeks de leeftijd van een jaar) wordt langzaam van de ingestelde huisregels afgeweken. Er wordt dan voor het eerst 's avonds als het kind in bed ligt weer in de woonkamer gerookt of de visite mag weer een sigaretje opsteken. En zodra dit éénmaal een keer gebeurd is, gebeurt het meestal vaker. Bij sommige ouders is de grens van 1 jaar heel bewust. Zij hebben van te voren besloten om de huisregels ongeveer een jaar vol te houden. Bij andere is dit niet zo bewust. Zij beginnen weer met roken in bijzijn van de kinderen doordat ze een keer geen zin hebben om naar buiten te gaan of door een stressvolle situaties of juist een gezellige situatie.

De determinanten om de huisregels te laten verwateren zijn kort samengevat:

- Kind wordt ouder.
- Kind wordt minder kwetsbaar.
- Kind gaat lopen en ook ouders achterna lopen.
- Gemakzucht, luiheid.
- Minder aandacht voor meerooken vanuit JGZ.
- Minder bezoek aan de JGZ.
- Drukke/stress.
- Gezellige momenten.
- Rokende ouders.
- Één van de ouders vindt het minder belangrijk om het meerooken te voorkomen.
- Moeite om het aan anderen te vragen (vooral niet-rokers).

Ouders die de regels volhouden hebben dit over het algemeen van tevoren duidelijk voorgenomen en ze lijken ook beter te weten waarom ze het doen dan ouders die de huisregels niet volhouden. Beide ouders in het gezin staan dan ook achter de regels. Vooral de ouders die besloten hebben om buiten te roken lijken deze regel bewuster te volgen dan ouders die minder vergaande huisregels getroffen hebben.

Determinanten voor het wel blijven volgen van de huisregels zijn volgens deze interviews:

- Goed op de hoogte zijn van de gevolgen.
- Het zelf ook vervelend vinden dat er in huis gerookt wordt: doordat ouders het zelf vinden stinken of dat ze zich nog konden herinneren dat het vroeger zo vervelend vonden toen zij klein waren.

- Samen met partner afgesproken hebben om niet te roken in bijzijn van de kinderen.
- De huisregel hebben om alleen buiten te roken.
- Omgeving die vaak niet rookt of die niet rookt in bijzijn van de kinderen.

Implicaties

De resultaten van dit onderzoek benadrukken het belang om de voorlichting over meeroken niet alleen plaats te laten vinden net na de geboorte. Na deze eerste voorlichting bij het eerste huisbezoek en door de kraamzorg zou er regelmatig op het onderwerp teruggekomen moeten worden. En vooral rond de leeftijd van 1 jaar zou er weer een soort booster moeten komen om de ouders bewust te maken van de gevolgen van meeroken ook als het kind ouder wordt. In deze voorlichting zouden de determinanten van het laten verwateren van de huisregels meegenomen moeten worden. De JGZ blijft voor deze voorlichting een belangrijke intermediair. Zij zien immers een groot deel van de ouders met een kind van 0-4 jaar. Er zou daarom meer inzicht gekregen moet worden in de mogelijkheden die er binnen de Jeugdgezondheidszorg zijn om aandacht aan meeroken te besteden bij oudere leeftijden. Daarnaast zou gekeken moeten worden of er ook andere intermediairs zijn die de JGZ kunnen ondersteunen bij de voorlichting aan ouders over meeroken. Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld de kinderopvang of de peuterschool of aan opvoedcursussen.

Een belangrijke stap in de goede richting is al dat sinds 2002 in het JGZ-dossier van het kind bij elk contactmoment een vraag staat over roken in bijzijn van het kind. Voor 2002 stond dit alleen bij het contact twee weken na de bevalling.

Het onderzoek

Er waren bij de uitvoering van het onderzoek een tweetal problemen. De eerste was dat het tijd heeft gekost om TZO's bereid te krijgen om aan het onderzoek mee te doen. Veel TZO's gaven aan dat ze al aan voldoende onderzoeken deelnamen. Uiteindelijk hebben drie TZO's meegedaan. Het tweede probleem was vervolgens dat het moeilijk was om de juiste ouders te krijgen. Vooral de ouders die wel de huisregels volgden, wilden meedoen. De ouders die de huisregels hebben laten verwateren, wilden vaker niet meedoen. De JGZ vond het verder ook lastig om ouders te vragen om mee te doen en dan in het bijzonder de ouders die de huisregels hadden laten verwateren. Uiteindelijk is het toch gelukt om een redelijk heterogene onderzoeksgroep te interviewen, met zowel ouders die huisregels blijven volgen als ouders die de huisregels hebben laten verwateren.

4 Literatuur

Brug J, Schaalma H, Kok G, Meertens RM, van der Molen HT. Gezondheidsvoorlichting en gedragsverandering. Assen: van Gorcum, 2000.

Cook DG, Strachan DP. Health effects of passive smoking-10: Summary of effects of parental smoking on the respiratory health of children and implications for research. *Thorax* 1999;54:357-66.

Crone MR, Reijneveld SA, Willemsen MC, Hira Sing RA. Parental education on passive smoking in infancy does work. *Eur J Public Health* 2003;13:269-74.

Crone MR. The prevention of involuntary smoking by children. VUMC, Proefschrift, 2003.

Marlatt GA, Gordon JR. Relapse prevention. Maintenance strategies in the treatment of addictive behaviors. New York: the Guilford Press, 1985.

Miles MB, Huberman AM. Qualitative data analysis: an expanded sourcebook. Thousand Oaks (Ca): Sage, 1994.

Wakefield MA, Chaloupka FJ, Kaufman NJ, Orleans CT, Barker DC, Ruel EE. Effect of restrictions on smoking at home, at school, and in public places on teenage smoking: cross sectional study. *BMJ* 2000;321:333-337.

WHO Division of Noncommunicable diseases. Tobacco free initiative: international consultation on environmental tobacco smoke and child health. WHO report on tobacco smoke and child health 1999. www.ash.org/who-ets-rpt.html. World Health Organization, 1999

A Het interview

Meeroken algemeen:

- 1 Roken moeder en vader?
- 2 Leeftijd moeder en vader?
- 3 Gezinssituatie (twee ouders/één ouder)
- 4 Gestopt tijdens de zwangerschap? Weer begonnen? Wanneer?
- 5 Opleiding moeder en vader?
- 6 Werksituatie binnen het gezin?
- 7 Aantal kinderen, leeftijden van de kinderen

1. Heeft u (en uw partner) ooit eigen huisregels ingesteld om meeroken door uw kind te beperken?
  - a. Wat zijn of waren deze huisregels? Waarom heeft u gekozen voor deze regels?
  - b. Wanneer was dat? Hoe oud was het kind? Was dit tijdens de zwangerschap?
  - c. Wie nam het initiatief?
  - d. Voor wie golden de huisregels?
  - e. Hoe zijn ze gecommuniceerd en door wie? Wat hebben jullie gedaan om de huisregels/afspraken kenbaar te maken
  - f. Bij wie vonden jullie het moeilijk om over meeroken te praten (ouders, familie, vrienden, kennissen)
2. Wat zijn of waren toen voor u (en uw partner) redenen om het meeroken door uw kind(eren) te verminderen?
3. Volgt of volgde u (en uw partner, familie en vrienden) de huisregels consequent of wijkt/week u (of zij) er wel eens van af? Waaruit bestaat de afwijking?
4. Wat doet u (en uw partner, familie en vrienden) op dit moment om het roken in het bijzijn van uw kind(eren) te verminderen?
5. Waarom doet u (en uw partner, familie en vrienden) er nog wel wat aan en waarom niet?
6. Zijn er momenten/periodes dat u (en uw partner) meer let op het roken in het bijzijn van uw kinderen?
  - a. Welke momenten, periodes, situaties? En waarom? Borstvoeding?
  - b. Krijgt u daar steun bij van familie en vrienden?
7. Wat zijn situaties waarin het voor u (of uw partner) moeilijk is/was om meeroken door uw kind te voorkomen?
  - a. Thuis
  - b. Bij anderen
  - c. Gebeurtenissen
8. Lukte u het om in die situaties de huisregels/afspraken vol te houden? Hoe is het gelukt?

9. Kunt u zich de situatie herinneren waarin u (of uw partner, familie of vrienden) zich voor het eerst niet aan de huisregels heeft gehouden? Of waarin u het voor het eerst moeilijk vond om aan uw huisregels te houden? Hoe oud was uw jongste kind toen?
  - a. Geef korte beschrijving van de situatie of gebeurtenis
  - b. Waren er andere mensen aanwezig? Welke? En rookten deze mensen? Wat was er aan de hand?
10. Kunt u zich nog herinneren welke gedachten/gevoelens er bij u door het hoofd gingen toen u zich voor het eerst niet aan de huisregels hield?
11. Indien familie of vrienden zich niet aan de huisregels hielden: Hoe was het voor u toen familie of vrienden zich niet aan de huisregels hielden?
  - a. Heeft u toen wat gedaan? Zo ja, wat? Zo nee, waarom niet?
  - b. Was dat moeilijk?
  - c. Wat was het effect?
12. Heeft u zich na deze eerste keer dat u (of uw partner, familie en vrienden) zich niet aan de regels gehouden heeft toch weer gehouden aan de huisregels zoals u ze daarvoor had ingesteld?
  - a. Waarom wel, waarom niet? Bij waarom wel, hoe is dat gelukt? Bij waarom niet, waarom niet gelukt?
  - b. Wat doet u nu wel? Eventueel andere huisregels ingesteld?
13. Is het daarna nog voorgekomen dat u (of uw partner, familie en vrienden) zich niet aan de (eventueel nieuwe) huisregels hield? In welke situaties? Omschrijf de situaties?
14. Wat waren uiteindelijk redenen om helemaal niet meer aan de huisregels te houden?
15. Hoe gaan uw vrienden/familie met kinderen over het algemeen om met het roken in het bijzijn van hun kinderen?
16. Hoe gaan uw familie/vrienden zonder kinderen over het algemeen om met meeroken door kinderen?

B De uitgewerkte interviews

Meerroken determinanten – Interview 1

Woning: bovenwoning. Met een balkon. Woonkamer met open keuken.
Ruikt binnen niet naar rook.

Interview met moeder.

Vader is 36 en moeder is 40.

Gezinssituatie: 2 ouders in het gezin en 1 kind van 6 maanden.

Opleiding

Moeder heeft MAVO gedaan + cursussen, secr. Opleiding via LOI, en haar vriend heeft HTS gedaan.

Vader werkt fulltime, moeder gaat parttime werken (3 dagen p/w).

Vader en moeder roken beide. Overdag roken ouders niet zo veel; werken beide. 's Avonds roken ze iets meer. Moeder vindt dat ze gemiddeld roken.

Roken tijdens de zwangerschap

Moeder is toen ze hoorde dat ze zwanger was gestopt met roken. Dit lukte niet meteen omdat ze een gemiddelde roker was, in het begin van de zwangerschap heeft ze toch nog wel 3 à 4 sigaretten per dag gerookt, op het einde van de zwangerschap niet meer. Het is niet goed te praten, ik heb licht gerookt tijdens de zwangerschap.

Op het laatst van de zwangerschap heb ik niet meer gerookt, in het ziekenhuis ook niet. Ik had geen behoefte om daar te roken. Ik kom weer thuis en ben weer begonnen met roken.

Het was toch wel een huilbaby, ik was op van de zenuwen, bang dat ze weer begon te huilen, ik was wel gestresst. Als je roker bent, pak je dan nogal snel naar een sigaret.

Huisregels ingesteld om het meerroken door het kind te beperken?

Ja, we hebben onszelf regels opgelegd. Er wordt niet in de kamer hier gerookt. Nu ligt ze op bed, ik zal nu hier niet gaan roken. Als wij roken, nu met het mooie weer is dat buiten, en soms onder de afzuigkap, deze staat dag en nacht aan. Kijk als het hard regent en we hebben trek in een sigaret. Dat geldt ook voor mensen die hier komen in huis. Iedereen weet dat ook. We volgen deze huisregels consequent.

Tijdens zwangerschap hebben we over de huisregels besloten. Moeder nam hiervoor het initiatief. Ik rookte in het begin nog wel van mijn zwangerschap. Wij gingen nog wel eens uit naar een rokerige tent maar in het begin van mijn zwangerschap wilde ik dit al niet meer.

Reden huisregels.

Ik wil niet dat zij meerookt, ik weet wat voor consequenties dat kan hebben omdat in mijn familie het wel is voorgekomen dat de ouders zaten te roken, het kind kreeg in de tussentijd de fles en al de kinderen hebben astma of bronchitis gekregen. Ik denk dan zelf dat het zeker invloed heeft gehad, het meerroken van de kinderen. En ik vind niet dat zij er aan blootgesteld moet worden in mijn huis, in een ander huis is dat lastig (bijv. bij een verjaardag). Je kunt dit vermijden door er niet naar toe te gaan maar dan kom je nergens meer, dit is lastiger.

Hoe heb je het aan dit mensen gecommuniceerd.

Ik ben nogal een flapuit. Gewoon zeggen ik wil niet dat er hier gerookt wordt. Als je wilt roken moet je maar naar buiten. Dit was niet moeilijk om te zeggen.

Zijn er momenten dat je meer let op roken in bij zijn van het kind?

Ik let er altijd op. Daarom zeg ik als ik daar zondag kom (op receptie), als ik daar dan met haar sta dan rook ik zelf ook geen sigaret, maar ik sta daar wel tussen andere mensen die roken. Gelukkig was het mooi weer en stond de deur open. Ik let er altijd op dat zij niet meerookt.

Moeilijke momenten

Bij familie niet, als wij naar mijn schoonouders gaan die roken ook buiten. Maar bij vrienden en kennissen kun je niet zeggen dat je niet wilt dat er gerookt wordt. Dat blijft lastig. Ze zal hoe dan ook toch wel ergens mee gaan roken. In gelegenheden is het zo en zo toch al minder, veelal mag je hier niet roken.

Als vrienden hier komen dan vind ik het niet moeilijk.

Er zijn niet echt gebeurtenissen waarbij het moeilijker is om het meeroken te voorkomen. In het begin na de geboorte hebben we veel stress gehad, veel dingen zijn er gebeurd. Ik was op van de zenuwen. Maar het was niet zo dat ik een sigaret op stak terwijl zij bij mij zat. Dat doe ik niet. Hoe dan ook dat blijft hetzelfde

Het was een moeilijke bevalling en een week daarna ging de kat dood die ik al 13 jaar had, daarna werd er ingebroken in mijn auto, toen op het laatst had ik een infectie aan de wond van mijn keizersnee. Ik werd ook nog naar het ziekenhuis gebracht. In die week erna is het niet zo lekker gegaan. Als je dan roker bent dan grijp je snel weer naar een sigaret.

Volg je tot nu toe de huisregels consequent.

Ik probeer het wel vol te houden en ook om er zelf van af te komen. Ik zal altijd proberen, ook als is ze ouder dat ze niet in een rookhol komt te zitten of spelen. Dat zal ik proberen.

Hoe zie je het bij vrienden/familie. Hoe gaan die met roken om?

Al mijn vriendinnen, zijn allemaal een beetje rond dezelfde tijd bevallen, een aantal roken hier ook van, hebben allemaal een beetje dezelfde regels.

Mijn broers en zussen, daar heb ik dat vroeger van gezien. 2/3 hiervan hebben allemaal gerookt, als je hier aan terugdenkt. Mijn schoonzus zat op de bank met een sigaretje en ze had hier het kind. Daar dacht je toen niet bij na. De kinderen hebben allemaal wel astma, ik denk toch dat dit er iets mee te maken hebt, nee dat weet ik wel zeker.

Misschien stop ik nog wel helemaal, ooit.

Vrienden houden er wel rekening mee. Op de hoek woont een vriendin, die is 4 jaar geleden gestopt met roken. Haar dochter rookt nog wel. Als wij daar dan zijn vind ik wel dat zij er rekening mee houdt. Omdat ze zelf ook wel weet hoe slecht het is om te roken waar een kind bij is. Die dochter gaat dan ook buiten of in de keuken staan, ze gaat niet rokend tegenover mij zitten. De rest van de vrienden hebben zelf ook jonge kindjes en die hebben dezelfde huisregels.

Ik heb geen verandering in het gedrag zien ontstaan, dat vrienden makkelijker met huisregels zijn gaan omgaan. Wij doen nog net geen sticker ergens op dat er niet gerookt mag worden, dat vind ik weer zo overdreven. Maar men weet het en houdt er rekening mee. Lijkt mij ook logisch in deze tijd.

Opmerking

Ik heb veel stress gehad in het begin, maar dat wil niet zeggen dat je je principes dan opzij zet. Ik ben zelf ook een beetje astmatisch, roken is voor mij ook slecht.

Meeroken determinanten – Interview 2

Huis: rijtjes huis met tuin. Woonkamer met open keuken. Grote schuifpui op tuin bij woonkamer kant.

Ruikt binnen wel naar rook.

Interview met moeder

Vader en moeder zijn beide 31 jaar.

Gezinssituatie: twee oudergezin en 1 kind van 3 maanden.

Opleiding: Mijn man is op zijn 15^e gaan werken. Een leerkracht had geadviseerd om te gaan werken. Ik heb MAVO en MBO. Ik weet niet wat hoger is.

Werksituatie. Vader werk fulltime, moeder 3 dagen per week

Vader en moeder roken beide.

Roken tijdens zwangerschap

Twee dagen ben ik gestopt. Ik kon het niet, heel zwak. Wel minder gerookt, ik denk dat ik aan de 5 à 6 sigaretten per dag zat. Ik kon het niet, sorry.

Ik had wel iets als ik ooit zwanger raak dan moet ik stoppen maar. Toen ik wist dat ik zwanger was ben ik 2 dagen gestopt. Ik kon het niet, werd helemaal gek, zat alleen maar aan sigaretten te denken.

Huisregels ingesteld

Nu, wij roken wel in huis, maar met de schuifpui open maar niet als hij er bij is. Dit was gewoon vanzelfsprekend, het is eigenlijk heel schijnheilig. Ik heb wel gerookt toen ik zwanger was maar ik wil niet dat hij in de rook zit. We hebben niet echt samen besloten om met de schuifpui open te roken. Hij is in juli geboren, wij zaten eigenlijk altijd buiten. Tot nu toe is het altijd nog mooi weer, je hebt een paar slechte dagen maar vaak nog veel mooie dagen gehad. In de winter, als het koud wordt, wil ik in de tuin een blauwe hoek maken.

De huisregels gelden voor iedereen die hier op bezoek komt.

Ventileren kan hier niet, wij hebben alleen aan de voorkant een rooster en dat is precies de koude kant. Hier kun je alleen de schuifpij een stukje naar voren openzetten. Als hij beneden komt staat hij niet open, maar tot hij beneden kwam heeft de pui opengestaan. Als je de pui lang openzet weet ik ook niet of hij op de tocht ligt.

Communiceren naar anderen

Mijn partner zegt als ik zelf in december jarig ben kan ik niet zeggen dat ze niet mogen roken. Wat is het kind nou beneden een uur, anderhalf uur, dan gaat hij weer naar boven om te slapen. Nou ik wil het gewoon niet. Ik dacht zelf bij een jaar. Maar ik weet niet wat jullie daarvan zeggen.

Ik denk dat het nu nog makkelijk is omdat hij nog klein is maar ik denk dat als hij een jaar is, denk ik hoor. Nu doet niemand het nog. Als hij een jaar is en gaat lopen. Ik denk niet dat ze het dan automatische nog doen. Wat mijn schoonvader en moeder roken allebei. Als ze oppassen, ze roken niet waar hij bij is maar daarna gaan alle ramen open.

Redenen huisregels

Ik denk zelf dat het kind snel benauwd wordt. Als ik zelf ergens ben waar veel gerookt wordt heb ik al last van mijn ogen. Bij hem is niet alles volgroeid dan moet hij toch meer last van hebben denk ik. Ik weet het ook niet.

Volg je tot nu toe de huisregels consequent.

Ja, maar we hebben ook een hond dus 's avonds roken we ook veel buiten omdat we met de hond buiten zijn.

Ik had zelf een jaar in mijn gedachte. Dat ik deze huisregels een jaar moet volgen. Maar dan nog, want al mijn vriendinnen roken. Dus als hij beneden is, wil ik niet dat wij hier met zijn zessen roken. Het is natuurlijk zo blauw.

Mijn man vindt het moeilijker om de regels te blijven volgen, want vrijdag waren we op visite en hij wilde daar gewoon gaan roken terwijl kind nog beneden was. Ik zei: 'echt niet'. En hij is in december jarig en hij vindt dat je dan niet kan verwachten dat men dan niet rookt. Hij vindt dat het moet kunnen. Vroeger rookte iedereen, daar werd nooit rekening mee gehouden. Ik heb dan wel minder gerookt maar vroeger was er niets van bekend iedere zwangere vrouw rookte gewoon door, ook waar het kind bij was. Aan een kant is dat ook wel zo.

Zijn er momenten dat je het idee hebt dat je meer let op meeroken dan anderen

Nee nog niet. Als ik naar het café ga dan neem ik hem sowieso niet mee. Bij anderen zodra er gerookt gaat worden kan je hem boven leggen. Nu kan dat nog dat je hem ergens anders kan laten slapen. Nee er wordt gewoon niet gerookt bij hem in de buurt.

Zijn er situaties waarbij het moeilijk is om meeroken te voorkomen.

Nee, omdat ik het zelf zeg, zeker nu hij nog klein is hebben ze er zelf begrip voor. Het zal anders zijn als hij een jaar is, dan zeg je niet zo snel, joh kan je even wachten. Als ze gaan lopen of zo denk ik dat het wat moeilijker wordt.

Als er een moment mogelijk moeilijk is dan zijn dat, denk ik verjaardagen en zo, wij hebben, nu we allemaal getrouwd zijn en kinderen hebben en allemaal een eigen leven hebben, een meidenmiddag. Al mijn vriendinnen roken, echt. Ze mogen bij mij roken, maar de schuifpui moet open. Ik denk dat veel van de lucht wel weggaat maar dat toch ook iets blijft hangen qua lucht dat je dat ook inademt.

Hoe gaan vrienden/familie om met meeroken?

Al mijn vriendinnen hebben kinderen. Een heeft gezegd dat ze al na een jaar weer rookte waar het kind bij was, zij heeft ook gerookt tijdens de zwangerschap, een andere vriendin van mij heeft 3 kinderen en iedere keer dat zij wist dat zij zwanger was is zij gestopt. Zij is in december bevallen en nu rookt ze helemaal niet meer en bij haar in huis mag er helemaal niet meer gerookt worden. We zitten allemaal in dezelfde situatie en dan neemt niemand het je kwalijk. En dan nog, als mensen hier op visite komen. Het is mijn huis.

Een andere vriendin van mij rookt van het begin af aan weer in huis. Nog iemand anders, ik vind het zelf heel erg, die geeft borstvoeding met een sigaret in haar mond. Zij heeft tijdens de zwangerschap nog meer gerookt als normaal maar zij ging juist door de stress meer roken.

Opmerking

Het volgende vind ik heel erg van mijzelf. Net als vanmiddag wil ik niet in huis roken want een kwartier voordat hij beneden komt, hangt de rook ook nog in huis. Dan loop ik naar de bosjes en ga ik achter de kinderwagen roken. Als ik het andere zie doen, vind ik het vreselijk maar zelf doe ik het ook. Maar niet als iemand mij kan zien, ik ben echt schijnheilig. Daar is een voetpad en daar laten mensen hun hond uit en als ik naar het dorp ga loop ik precies zo, omdat ik dan kan roken achter

de kinderwagen: ik ga wel lopen. Ik vind het zelf ook raar als ik een moeder zie roken achter de kinderwagen. Ik vind het echt niet staan, terwijl ik het zelf ook doe. Aan de andere kant moet ik denken: 'kan mij het schelen wat anderen van mij denken'. Ik houd de schijn een beetje op.

Meeroken determinanten – Interview 3

Woonsituatie: vrijstaande woning bij tuindersbedrijf (komkommers).

Interview met moeder.

Moeder is 32 jaar, vader is 31 jaar. Beide hebben een MBO opleiding, moeder MBO verpleegkundige; zij heeft als kraamverzorgster gewerkt. Werkte vroeger fulltime, nu als oproepkracht, zij doet intake-gesprekken zowel bij de mensen thuis als telefonisch. Zij ziet zich in de toekomst wel teruggaan in de kraamzorg. Helpt nu ook haar man in het bedrijf. Man heeft eigen bedrijf (komkommerteelt, werk voor 130%)

Gezinssituatie: twee oudergezien en 3 kinderen: oudste jongen wordt begin december 5, jongen van ruim 3 en dochter van 1 jaar.

Vader en moeder roken beide niet.

Man heeft vroeger wel gerookt maar sinds wij verkering hadden is hij er mee gestopt (moeder heeft er een “schurfthekel aan”, kan er niet tegen, hoofdpijn, dikke ogen enz., ik kan er absoluut niet tegen.). Partner is in een periode van paar maanden mee gestopt. Hij heeft in dienst gezeten, rookte meer uit verveling, als dat hij het werkelijk nodig had. Mocht thuis niet roken, deed het in het weekend, gezellig vrienden onder elkaar. Toen hij erachter kwam dat ik er echt een hekel aan had is hij gestopt. Echt verslaafd was hij eigenlijk niet, deed het vnl. in het weekend.

Huisregels ingesteld om het meeroken door het kind te beperken?

Niet echt huisregels opgesteld. Er wordt gewoon niet gerookt. Het is gemakkelijk dat wij vooral mensen in de omgeving hebben die niet roken. Het zijn maar een paar vrienden dat rookt. Ik had wel iets van, van te voren al (voor de kinderen er waren), er wordt hier niet gerookt, klaar uit. Dus ik zette sowieso geen asbakken neer. Om een uur of 11 gaan ze er toch naar vragen: ‘mogen we hier roken’. Ik zou gewoon radicaal ‘nee’ zeggen. Maar mijn man heeft iets van die 1 of 2 keer dat ze per jaar komen, nou ja goed. Zelf had ik iets van nee helemaal maar niet, geen asbak op tafel. Nou dan konden de rokende vrienden het wel aardig uitstellen, maar dan vroegen ze toch op een gegeven moment een asbak. Mijn man had iets van: ‘ik kan het niet tegen mijn vrienden maken om geen asbak neer te zetten’. Ja, dus die enkele zaterdagavond in het jaar dat wij vrienden over de vloer hebben, doe ik maar even zo (gebaar van door de vingers zien). De ramen gaan open, de deuren gaan open. De kinderen liggen dan op bed. Ja, hooguit 3 x per jaar wordt hier gerookt. Later in het gesprek geeft moeder aan dat als pa en ma na zo’n avondje, de volgende ochtend weer in de huiskamer komen, ze het wel vinden stinken. Het huis stinkt naar de rook maar ook kleding en haren die naar de rook stinken vinden ze vervelend.

Dat is bij alledrie de kinderen het geval geweest. Ook bij de oudste van 5.

Communicatie naar anderen

Het blijft lastig om iets ervan te zeggen.

Hoewel ik een paar weken geleden wel iets overwonnen heb. Een paar weken geleden gingen we met mijn vader en moeder ergens uit eten, mijn zus met vriendin ging mee en ik en mijn man. Het was een lopend buffet. Tussen de gangen door vroeg mijn zus of er gerookt mocht worden. Want er waren mensen in de zaal die rookten. Toen zij ik gelijk ‘nee’. Dit was eigenlijk de eerste keer dat ik gelijk zei: ‘nee, dat wil ik niet’. Gewoonlijk heb ik iets van doe maar joh, ik houd mijn neus wel dicht. Maar nu had ik echt iets van, nee we zitten te eten. Er zit wel een tijd

tussen de ene en andere gang, maar je gaat maar buiten staan of je wacht tot wij klaar zijn. Toen wij echt klaar waren vroeg ze het weer netjes, want ze vroeg het wel, toen zij ik: 'ik vind het goed. We zijn toch klaar met eten'.

Als mijn zus bij mij thuis wil roken dan ligt dat er dus aan op wel tijdstip van de dag, en of er kinderen zijn. Als ze het niet uit kan houden gaat ze naar buiten. Ze heeft honden en ze laat die dan even uit. 'Wie moet je uitlaten, jezelf of je honden?' Overdag rookt zij niet binnen en dat is ook nooit geen vraag, dat is automatisme. Heeft ze behoefte dan gaat ze naar buiten toe. Als het echt plenst dan ga ze de schuur maar in.

Moeilijke situaties

Als je een feest overdag hebt is het meestal niet te vermijden. Wel zijn er al veel hotels, restaurants, gelegenheden waar je niet meer mag roken. Doordat we vorige week zelf 8 jaar getrouwd waren zijn we met de kinderen naar de MacDonalds gegaan, daar zoek je ook een rookvrije plek uit.

Als ik bij een ander op bezoek ben, vind ik dat ik mij daar op zich niet mee mag bemoeien.

Zijn er momenten dat je het idee hebt dat je meer let op meerroken dan andere momenten?

Zeker toen de baby's bij ons geboren waren, was het helemaal absoluut niet. Maar dan wordt er van het bezoek ook verwacht dat ze na een uurtje weer weggaan. De oudste had het 1^e jaar wat longproblemen destijds meer gelet op meerroken.

Hoe gaan vrienden en familie om met meerroken?

Heel slecht, zoals ik het zie, mijn beroep is kraamverzorgster. Ik doe nu en dan de intake gesprekken. Dan wordt er ook gevraagd of er thuis gerookt wordt. Ook omdat kraamverzorgster daar een hekel aan hebben, wij kunnen dan als kraamverzorgster er op wijzen wat de gevolgen voor meerroken zijn. Dan wordt er gezegd: nu wordt er wel thuis gerookt maar als de baby er is niet meer, of alleen onder de afzuigkap, of ja er wordt gerookt maar wel buiten. Heel veel ouders houden er wel rekening mee, als er een kindje komt, maar als je uiteindelijk ziet hoe ze roken e.d. weer oppakken na hun bevalling vind ik dat wel bizar.

Mijn zus heeft nog geen kinderen, maar ik denk wel dat als ze ooit kinderen krijgt ze hier wel rekening mee zal houden, omdat ze dat nu ook al bij vrienden en familie doen.

Wij waren één van de eerste die kinderen kregen in de vriendengroep. Ja, daar werd stom naar gekeken. Wij vinden toch al dat de vrienden op zich een beetje onverantwoordelijk zijn. Het zijn ook meestal mannen. Het is de vriendengroep van mijn man waar ik over praat. Eigenlijk hebben de meeste nu pas een relatie. Wij zijn nu klaar met onze kinderen en het gezin, dat moet alleen nog opgroeien e.d. Wij hebben er 1 of 2 bij die nog geeneens een relatie hebben, dan zijn ze ook al 30 en nog thuiswonend. In het café is het dan ook, roken en drinken. Je nodigt ze dan wel eens uit voor een bepaald iets en dan kijken ze er raar tegenaan als jij dan zegt dat hier niet gerookt wordt. Op wat voor tijdstip ze dan ook komen. Komen ze dus hier een keer dan zeg je 'vooruit dan maar. het mag wel'. Maar ik ben wel degene die er het meeste last van heeft.

Meeroken determinanten - Interview 4.

Huis: Appartement, tweede etage. Drie slaapkamers. Twee oudste slapen samen. Ouders slapen in de woonkamer. Leggen elke avond een matras in de woonkamer. Ze zitten bij inkomensbeheer. Instantie die hun geld beheert. Ruikt binnen wel naar rook.

Interview met moeder.

Leeftijden

Man 46, vrouw 35.

Twee-oudergezin.

Man heeft zeevaartschool gedaan en ik opleiding uiterlijke verzorging.

Werksituatie?

Ik werk op het moment niet en mijn man werkt als conciërge op een basisschool. Ik heb vroeger wel gewerkt, maar vooral in de horeca. Ik werk nu ook wel eens als oproepkracht in de snackbar. Vooral als oproepkracht, maar dat is niet zo vaak.

Aantal kinderen?

Vier van mezelf en mijn man heeft nog twee kinderen uit een eerder huwelijk. Die komen ook vaak bij ons langs. één van 18 en één van 14.

Als kind van 14 er is, wordt er bij ons in huis niet gerookt, want die is astmatisch.

Degenen die thuis zijn zijn 11 (jongen), 4 (jongen), 3 (meisje) en 8 maanden (meisje).

Beide ouders roken.

Roken tijdens de zwangerschap

Nee ik ben niet gestopt, want ik wist niet dat ik zwanger was tot de dag ze geboren werden.

Alleen van mijn oudste wist ik dat ik zwanger was, de andere 3 niet. Ik ben 90 kilo afgevallen tijdens drie zwangerschappen. Wel netjes elke maand ongesteld geworden.

Huisregels ingesteld om het meeroken door het kind te beperken?

We hebben als vaste regel dat in de huiskamer en in het berghok (is computerkamer) gerookt mag worden. Maar in de slaapkamers van de kinderen mag niet gerookt worden. We hebben dat niet van tevoren afgesproken. Ik vind dat niet meer dan normaal (observatie: deuren van slaapkamers staan wel wijd open). Ik vind dat kinderen 's avonds in een rookvrije omgeving mogen slapen.

Ik heb met mijn man er in het begin wel eens woorden over gehad. Hij was toen bijvoorbeeld de slaapkamer van de oudste aan het behangen. Dan is de kamer in principe wel helemaal leeg maar dan moet hij er 's avond wel in slapen. En als mijn man dan aan het klussen was dan wilde hij nog wel eens een sigaret opsteken. Dan wees ik hem er wel op dat hij dan nu wel leuk bezig kon zijn, maar het is geen km lopen dus je kunt ook gewoon naar de huiskamer gaan om daar te roken en dan weer terug gaan. Want het kind moet er 's avonds wel weer slapen. En je kunt dan wel de ramen openzetten maar dat helpt niet.

Je kunt nog zoveel luchten, maar als ik even buiten ben geweest en ik kom weer terug dan ruik je toch wel rook. Maar nu moet ik zeggen dat wel eens bij anderen mensen binnen stap en dan krijg je echt een klap in je gezicht van de rooklucht. En dat vind ik zelf hier wel meevallen, en dat komt natuurlijk ook dat ik er dagelijks in leef. Iemand die niet rookt, ruikt dat misschien meer dan iemand die rookt. En dat het hier minder ruikt, komt natuurlijk ook doordat, of het zomer of winter is, zodra

de kinderen naar school zijn, doe ik altijd de deur naar het balkon op een kiertje. En als ik dan thuis kom en het is koud doe ik hem dicht, maar in de zomer staat die deur 24 uur per dag open.

Tijdens het voeden van de kinderen rook ik niet. Ik wijs anderen er ook op dat als ik de jongste de fles aan het geven ben dat ik dan liever heb dat ze even wachten met een sigaret opsteken.

Als er visite is, wordt naar verhouding vrij weinig gerookt, want dan komt de zoon van mijn partner langs en mijn broertje - en die zijn astmatisch. Als er visite is wordt er eigenlijk minder gerookt dan normaal. Dan zeg ik gewoon, ga maar buiten staan. De meeste verjaardagen zijn vooral zomers.

Mijn man denkt hetzelfde over roken en meeroken als ik. We kennen elkaar nu 13 jaar en we hebben er eigenlijk beide nog nooit over nagedacht om te stoppen met roken. Misschien hij hiervoor ooit, maar met mij niet.

Communicatie naar anderen?

Als vrienden en familie in de slaapkamers willen roken, dan zeg ik daar wat van. Dit is mijn huis en dit zijn mijn regels en als ik vind dat daar niet gerookt mag worden, dan wordt daar niet gerookt.

Als ze het niet accepteren gaan ze maar weg. Dan gaan ze maar buiten roken.

De oudste dochter van mijn vriend die rookt ook. En die slaapt wel eens hier en dan slaapt ze in de slaapkamer van mijn zoon. Alleen van haar moeder mag ze op haar slaapkamer wel roken. Maar ik heb hier zoiets van als ze roken wil dan komt ze gewoon in de huiskamer zitten. Er wordt daar niet gerookt want mijn zoon ligt daar ook.

Zijn er momenten dat je het idee hebt dat je meer let op meeroken dan anderen?

Toen die van 3 heel klein was. Bij haar hebben we er bewust meer op gelet omdat zij prematuur was. Toen zij thuis kwam, waren wij ook heel erg door de kinderarts gewaarschuwd: 'Houd er even rekening mee, want haar longetjes zijn nog niet helemaal volgroeid.' Toen hebben we ook een tijd buitengerookt. Zij was 21/2 tot 3 maanden te vroeg. Toen hebben we er aandacht aan besteed.

Als kinderen dan in bed lagen rookten we wel gewoon binnen, maar als ze er uit waren niet dan rookten we buiten. Maar zodra het kouder werd zijn we langzaam weer binnen gaan roken. Eerst in de deuropening en dan wordt het toch binnen wat koud en dan toch automatisch binnen. Dat sluipt er dan weer in.

En zij heeft er in principe ook helemaal geen last van. Zij heeft ook veel meer interesse voor roken dan mijn oudste. Die heeft altijd een hekel aan roken gehad terwijl zij graag mee wil helpen met het rollen van de sigaretten. Ik denk dat zij ook eerder zal gaan roken dan de oudste.

Hoe denken anderen er over?

Vrienden hebben geen problemen met hoe wij met roken en meeroken omgaan. Mijn moeder kan er wel eens over vallen. Ze heeft haar hele leven niet gerookt, en zegt zo af en toe dat je niet moet roken waar de kinderen bij zijn. Aan de andere kant is het ook zo dat mijn ouders jaren lang bij elkaar geweest zijn en toen wij geboren werden rookte mijn vader ook.

Hoe gaan familie en vrienden bij hun eigen kinderen met meeroken om?

Mijn schoonzusje is op het moment zwanger en is in februari uitgerekend. Maar die is niet gestopt met roken. Een andere vriendin is gestopt met roken tijdens haar

zwangerschappen, maar na haar laatste zwangerschap is ze weer begonnen met roken. Mijn vriend heeft vier zussen. Daar is er eentje van die niet rookt en de rest rookt allemaal. En volgens mij roken ze ook in bijzijn van hun kinderen. Ik heb niet het idee dat ze daar heel expliciet op letten.

Heeft u wel eens voorlichting gehad?

Toen zwanger was van mijn oudste zoon (die zwangerschap wist ze wel) en toen rookte ik ook. Ik ging bij vier/vijf maanden bij de controle arts langs. Hij zei dat het op dat moment weinig zin had om te stoppen met roken, omdat als ik dan zou stoppen, mijn kind afkickverschijnselen zou krijgen. Dat werd toen gezegd. Er werd toen wel verteld dat je minder kan gaan roken. Maar omdat het kind al gewend was aan de nicotine, om dan opeens te stoppen, dan zou het kind afkickverschijnselen kunnen krijgen. Omdat het kind toch in jouw bloed meedeelt. Over roken na de zwangerschap hebben we vooral bij de één na jongste voorlichting gehad omdat ze prematuur was. De Wijkverpleegkundige heeft wel benadrukt dat het slecht was om te roken. En dat je het zo veel mogelijk moet voorkomen als de kinderen er bij zijn.

Meeroken determinanten - Interview 5

Appartement. 14 hoog, met balkon.
Ruikt binnen een beetje naar rook.

Interview met moeder.

Leeftijd van moeder en vader?

Moeder 28 en vader 32.

Twee oudergezin.

Opleiding

Moeder LBO en vader Mavo (geloofst moeder)

Werksituatie

Over vier jaar gaat moeder weer werken, als jongste naar kleuterschool gaat. Vader werkt fulltime.

Aantal kinderen en Leeftijd

Oudste is 7, middelste is 3 (jongen) en jongste is 9 weken (meisje).

Beide ouders roken

Roken tijdens de zwangerschap

Nee, niet gestopt. Wel iets geminderd maar niet veel.

Huisregels ingesteld om het meeroken door het kind te beperken?

Nou het eerste jaar heb ik nooit gerookt in huis. Bij alle kinderen. In het eerste jaar mocht niet in huis gerookt worden of alleen in de keuken als het te koud is buiten.

Dit is gezamenlijke beslissing en dit heb ik altijd gedaan.

Ze mogen niet in de omgeving van het kind roken.

Mijn ex dacht er precies hetzelfde over als ik over meeroken. Dat wil zeggen het eerste jaar niet roken in de woonkamer. Alleen in keuken of buiten. Maar mijn nieuwe man is strenger. Hij wil dat sowieso niet doen in bijzijn van de kleine. Vooral ook omdat ze zo klein is.

Communiceren naar anderen

Niet moeilijk hoor. Heel veel mensen doen het al automatisch, vooral bij kleintjes. Dan houden ze er wel rekening mee.

Iedereen rookt nu in de keuken of buiten. Alleen al ik hier zelf weer binnen ga roken dan gaan ze automatisch ook hier roken.

Mijn zus rookt sowieso niet in bijzijn van kinderen. En als ik bij haar ben dan roken we ook in de keuken.

Nu is de jongste zij ook nog heel erg klein. Die andere kinderen zijn al wat ouder.

Redenen om meeroken te voorkomen?

Wiegendoed enzo. Ze zeggen dat kans op wiegendoed groter is, maar of dat zo is weet ik niet.

Worden de huisregels zo consequent mogelijk gevolgd?

Ja. We proberen, nu het jongste kind nog klein is (9 weken) in de keuken of buiten te roken. Maar met verjaardagen is het moeilijker. Dan gaan we of om de beurt in de keuken of met zijn allen buiten staan. Anders staat het helemaal zo blauw hier. Maar met deze nieuwe kleine ben ik sowieso wat voorzigtiger omdat ze te vroeg geboren is. Haar longen waren daardoor niet helemaal rijp. Ze is tien weken te vroeg. Daardoor ben ik wel wat voorzigtiger.

Bij de andere twee kinderen stroomde het er na ongeveer een jaar stroomt van zelf weer in. Je gaat op een gegeven moment gewoon weer binnen roken. Met haar (de nieuwe baby) heb ik wel zoiets dat er sowieso niet meer gerookt wordt in huis. Alleen daar (keuken). Maar je rolt er wel gewoon weer in, hoor. Je gaat automatisch weer roken hier (woonkamer). Het kind wordt dan wat ouder, en dan kunnen ze er wat beter tegen. Bij de oudste zijn we ongeveer naar anderhalf jaar weer binnen gaan roken, maar daar is niet echt een reden voor. Je stroomt er langzaam weer in. Het jaar is voorbij. De kritische tijd voor wiegendood is voorbij. Je probeert wel niet te veel te roken, maar je rolt er zelf weer in. Zo lang ze klein zijn, ben je er bewust mee bezig.

Het begint afwisselend. Je begint met een keertje roken in de woonkamer en dat wordt steeds vaker. Het begint dat met 's avonds in de woonkamer roken als kinderen in bed zijn.

Bij deze kleine gaan we wel proberen om helemaal niet meer te roken in huis.

Zijn er momenten dat je het idee hebt dat je meer let op meerroken dan andere momenten?

Als we weg gaan ontkomen we er niet aan. Maar we proberen hen dan wel zo min mogelijk bloot te stellen aan rook. Met weg gaan bedoel ik naar visite en feestjes. Als je naar een feestje gaat, kun je niet verwachten dat ze daar niet roken. Het is dan je eigen keuze of je er naar toe gaat of niet.

Moelijk situaties.

We gaan vaak naar country feestjes en dan gaan de kinderen ook mee en daar is het moeilijk om het meerroken te voorkomen.

Hoe gaan vrienden en familie om met meerroken van hun kinderen?

Bij mijn familie werd sowieso gerookt en bij mijn vriendin is hetzelfde als bij mij. Een jaar niet roken en dan rol je er van zelf weer in. Het eerste jaar zijn ze kwetsbaar.

Opmerking

Op het moment van het interview is er ook een andere vriendin aanwezig (zij rookt in de keuken). Na het gesprek ook even met haar verder gesproken. Zij rookt ook en heeft kinderen. Geeft ook aan dat ze het onzin vindt om meerroken te voorkomen en dat het helemaal niet zo zeker is dat meerroken wiegendood kan veroorzaken. En vroeger werd er ook in bijzijn van kinderen gerookt.

Determinanten meeroken - Interview 6

Hoekwoning met tuin.

Interview met moeder

Leeftijd van moeder en vader?

Moeder 33 en vader 33.

Twee oudergezin.

Opleiding

Moeder HBO+ en vader MBO

Werksituatie

Moeder werkt 4 dagen in de week en vader 3 dagen

Twee kinderen, meisje (Nicky) van 3 jaar en meisje (Danique) van 1 jaar

Beide ouders roken. Moeder rookt niet dagelijks.

Roken tijdens de zwangerschap.

Ja, moeder is gestopt met roken, bij beide zwangerschappen. Zij vond eigenlijk wel dat partner ook moest stoppen. Hij is toen wel gestopt met thuis roken (rookte thuis helemaal niet, ook niet buiten). Moeder vond wel dat ze dit kon eisen. Voordat de oudste (Nicky) geboren was rookte ze zelf wel veel. Om zelf niet in de verleiding te komen vond ze dat ze dit wel van haar man kon eisen. Hij was het hier ook wel mee eens.

Later laat zij ook weten dat hij in die tijd het voordeel had dat zij meestal na een feestje auto reed, hij kon dus wel iets drinken, zij moest dit ook al laten tijdens de zwangerschap.

Thuis rookte haar man helemaal niet maar wel op zijn werk. Tussen beide zwangerschappen heeft ze ook niet gerookt, dit was geen probleem. Na de zwangerschappen is zij weer begonnen met roken, een duidelijke reden waarom ze weer is begonnen kon zij niet aangeven, steekt vnl. een sigaret op voor de gezelligheid (feestje, etentje). Ze weet het niet precies, het is waarschijnlijk ergens op een feestje begonnen. Vertelt ook dat ze een vrij drukke baan heeft. Ze denkt met de achterliggende gedachte van: "ik vind dat ik het wel een keer verdiend heb". Nu zegt ze ook dat ze in de periode van het geven van borstvoeding misschien ook een keer gerookt heeft maar dit is te verwaarlozen.

Huisregels ingesteld om het meeroken door het kind te beperken?

Ouders roken allebei niet in huis. Man rookt sowieso buiten, als moeder af en toe een sigaret rookt, gaat ze gezellig mee naar buiten.

Ze roken wel in huis als er visite is. Het kan zijn dat de kinderen er dan bij zijn maar veelal komt de visite 's avonds.

Moeder denkt dat als ze echt zou willen wel zou kunnen stoppen maar de vraag is: 'wil ik het wel echt.'

In huis houden ze er dus wel rekening mee, tenzij er visite is die rookt. Moeder rookt dan nog niet in huis, haar man is dan wat makkelijker en denkt: 'nou ja, hier kan ik even gebruik van maken.'

Als het kouder is dan gaan ze in de schuur staan. Dit doen ze nu al sinds het eerste kind geboren is. Dus houden het al bijna 4 jaar vol. Ze beseffen beide dat als ze bijvoorbeeld één keer in huis roken, ze het ook een tweede maal doen. Voordat je het weet roken ze weer in huis.

De regels zijn dat ze zelf in huis niet roken maar als er visite is, is het geen probleem.

De meeste mensen houden er zelf wel rekening mee, zeker toen moeder net bevallen was en beide heel klein waren, werd er sowieso niet gerookt. Dit is nooit specifiek gevraagd maar het werd niet gedaan. Gebeurde gewoon niet. Volgens moeder heeft dit toch wel te maken met informatie die men over het algemeen hierover krijgt (noemde o.a. niet roken waar de kleine bij is).

Het grootste deel van hun tijd zitten de kinderen thuis en zitten dus niet in de rook. Wat moeder wel vervelend vindt is dat haar oudste dochter wel eens zegt: 'Oh, gaan jullie een sigaretje roken'. Ze vindt het pijnlijk voor haar zelf dat haar kind haar met haar neus op de feiten drukt. Ze zegt nog net niet dat het niet mag en dat het slecht voor haar is.

Regels zijn gewoon ingegroeid. Niet samen om de tafel gezeten om hier afspraken over te maken. Zij willen het ook altijd volhouden. Moeder denkt dat het lukt. Ze vindt het prima zo (het gaat al bijna 4 jaar goed). Gaan ook gewoon in de regen naar buiten dus geen probleem.

Reden om meer roken te voorkomen?

De ouders van moeder rookten allebei zolang als zij zich kan herinneren. Zij kan zich voorstellen dat dit gewoon niet goed is voor de kinderen. Niet een speciale reden. Er kan van alles zijn zegt ze dan. Wel zegt ze later, als ik kans op astma opper, dat zij en haar broer vroeger veel bronchitis gehad hebben. Niet dat ze speciaal daarom niet in huis rookt. Het is logisch dat het risico hoger is volgens haar.

Worden de huisregels zo consequent mogelijk gevolgd?

Ja, volgen het roken buiten (voor henzelf) nu al bijna 4 jaar. Nog nooit hier van afgeweken.

Moeder zegt ook dat ze het vies vindt als ze de volgende ochtend beneden komt en ze ruikt dat er binnen gerookt is. Dat scheelt ook, ze vindt het stinken.

Als ze thuis komt en er is iemand geweest (op woensdag is haar man thuis en dan komt er vaak een rokende vriendin langs) die gerookt heeft, ruikt ze het wel.

De regels zijn zo als ze samen thuis zijn wordt er niet in huis gerookt als er iemand op bezoek komt hebben ze er geen problemen mee.

Het is tweeledig, het feit dat we ons zelf als regel gesteld hebben om naar buiten te gaan zorgt er ook voor dat je minder rookt. Als je binnen kan gaan roken dan denk je hier niet meer zo over na, je pakt veel gemakkelijker een sigaret.

Er heeft op zich wel een kentering plaatsgevonden. In het begin werd er tijdens de zwangerschap en borstvoeding (8 en 9 maanden gegeven) helemaal niet in huis gerookt. Op een gegeven moment is het er daarna een beetje ingeslopen dat visite wel mag roken. Misschien heeft het er mee te maken, dan is het gezellig, dan kan haar man ook binnen een sigaretje opsteken. Dit is iets waar zij nog nooit eerder bij stilgestaan heeft.

Het is ook echt bij de visite gebleven, zelf (al ze samen thuis zijn) zijn zij gewoon buiten blijven roken. Het is niet dat ze het niet zou durven zeggen

Moeder denkt na over wanneer het omslagpunt precies heeft plaatsgevonden maar kan dit niet precies zeggen. Vertelt hierna erover dat zij iedere woensdag met een groepje vrienden eten (totaal 5 personen), 3 echte rokers, moeder steekt die avond meestal 1 sigaret op voor de gezelligheid en 1 persoon rookt helemaal niet. 2 maal in de 5 weken komen ze bij ons, dan wordt er flink gerookt. Met verjaardagen wordt er ook behoorlijk gerookt.

Toen moeder zwanger was mocht er wel in huis gerookt worden door vrienden.

Zijn er momenten dat je het idee hebt dat je meer let op meeroken dan anderen?

Met geboortes en toen moeder borstvoeding gaf (8 en 9 maanden) werd er niet in huis gerookt (terwijl dit voor het geven van borstvoeding best lang is). Andere mensen doen het dan ook automatisch. Sinds moeder gestopt is met de borstvoeding is het er weer ingeslopen dat andere mensen ook weer zijn gaan roken bij hun in huis.

Communiceren naar anderen

Toen moeder zwanger was, was er een vriend, die heel veel rookt, die vroeg destijds wel of hij mocht roken. Zij liet toen weten dat ze dat liever niet had en hij accepteerde dit.

Moeilijke situaties.

Nee niet echt. Als ze naar andere mensen toe gaan waar gerookt wordt, vinden ze het geen probleem. Ze zegt zelf dat als ze dan niet wil dat haar kinderen in de rook zitten er niet naar toe zou moeten gaan.

Ze zegt ook dat haar kinderen niet heel steriel opgevoed hoeven te worden. Een beetje weerstand is ook wel goed. Geeft hierbij het voorbeeld van kinderen waar om de paar tellen de handen van gewassen worden enz.

Hoe gaan vrienden en familie om met meeroken van hun kinderen?

Vriendin woont aan de overkant. Zij komen veel bij elkaar. Zij heeft heel erg gerookt, maar is ca. 6 jaar geleden gestopt. Rookt helemaal niet meer, haar man rookt wel, maar hij mag niet binnen roken, hij rookt ook buiten. Als hij hier is gaan ze meestal ook naar buiten.

Een andere vriend die veel rookt (zit ook in het eetclubje) rookt ook gewoon thuis (dit is een vrijgezel)

Haar ouders roken beide. Als ze even koffie bij haar komen drinken wordt er niet gerookt, wel als ze langer op bezoek zijn vanwege speciale gelegenheden. Moeder vindt het ook geen probleem.

Broer en zus van haar hebben kinderen. Moeder laat weten dat als mensen zelf niet roken je het sowieso minder snel doet. Als je vraagt om een asbak bij haar broer of zus kun je deze wel krijgen. Ze doen er niet moeilijk over, maar je doet het eigenlijk niet.

Moeder zegt dat ze bij haar eigen moeder wel een sigaret op zou steken maar bij haar broer of zus niet.

Bij één vriend roken man en vrouw beide vrij veel en ook in huis. Dan heeft deze moeder toch wel iets van: 'goh ja'. Ze vindt het eigenlijk wel vervelend voor hun dochtertje dat ze zo veel in huis roken.

Familie, vrienden zonder kinderen., hoe denken zij erover?

Moeder vindt niet dat dit aan kinderen gekoppeld is. Als je wilt dat er in huis niet gerookt wordt heb je dit te respecteren.

Opmerking

Moeder vindt dat als iemand vindt dat er in zijn/haar huis niet gerookt mag worden dan heb je dit te respecteren. Ongeacht of je wel of geen kinderen hebt. Als een ander er moeite mee heeft dan komt hij maar niet.

Haar man rookt wel op zijn werk, moeder heel af en toe maar dan buiten. Ze zegt dat ze zelf leidinggevende is dus wel het goede voorbeeld moet geven.

Determinanten meeroken - Interview 7

Eengezinswoning

Interview met moeder

Leeftijd van moeder en vader?

Moeder 30 en vader 30.

Twee oudergezin.

Opleiding

Moeder MEAO+ en vader LTS

Werksituatie

Moeder werkt 1 dag in de week bij Albert Heijn, vader werkt fulltime in de tuin.

Eén kind van 9 maanden

Vader rookt en moeder rookt niet

Huisregels ingesteld om het meeroken door het kind te beperken?

Ouders hebben voor henzelf geen huisregels ingesteld.

Haar man rookt wel, ook gewoon thuis. Momenteel is het zoontje erg verkouden, nu rookt haar man niet thuis. Wel laat moeder weten dat hij nu het zoontje erg verkouden is, soms 's ochtends vroeg nog wel een sigaret rookt. Hij moet om 06.00 uur beginnen en voordat zij dan beneden zijn.....!

Man rookte ook toen moeder zwanger was. Man is wel minder gaan roken, stoppen zit er niet in. Moeder is ook niet van plan dit te dwingen. De moeder van haar man heeft ook gerookt toen zij zwanger was van haar kinderen, en ook daarna altijd gerookt. 3 personen rookten daar in huis (vader, moeder + oudere zus) dus hij heeft iets van: ik ben ook gezond.

Zijn moeder heeft nu wel iets van je moet niet roken. Dan zegt haar man weer: toen ik klein was zaten jullie met z'n drieën te roken. Hij heeft zo iets van: 'ik heb er ook niets aan overgehouden'. Hij gaat nu tegen zijn ouders in (deze zijn beide inmiddels gestopt). Zijn ouders zijn er erg op tegen.

Ouders hebben geen regels opgesteld. Nu het kind verkouden is rookt hij helemaal niet thuis, ook niet buiten (behalve 's ochtends vroeg). Hij rookt wel een extra shaggy op zijn werk.

Als er visite is wil hij er ook wel rekening mee houden want anders gaat alle visite ook meeroken. We hebben niet het idee dat iedereen hier zomaar 'blauw mag stomen'.

Nu rookt er weinig vrienden/familie van hun. In de gehele familie/vriendenkring roken in totaal (inclusief haar man) 3 personen, dus het is niet lastig om hier iets van te zeggen. Als de rokende vrienden op bezoek komen en ze vragen of ze mogen roken dan mag het wel. In principe komen ze 's avonds, dan ligt het kind op bed. Er wordt alleen in de huiskamer gerookt.

Moeder heeft er geen moeite mee dat er in huis gerookt wordt. Ze zegt hier wel bij dat er kinderen zijn die erger in de rook zitten, en dat het natuurlijk niet goed is maar toch vindt ze het geen probleem.

Redenen om meeroken te voorkomen?

Nee, moeder heeft hier nog nooit over nagedacht. Als ik astma al voorbeeld geeft zegt moeder dat dit niet in de familie zit. Ze denkt wel dat als dit wel het geval zou

zijn haar man hier wel rekening mee zou houden. Zij verwacht dat hij dan wel zou stoppen. Nu hun zoontje erg verkouden is houdt hij er ook rekening mee.

Zijn er momenten dat je het idee hebt dat je meer let op meerroken dan andere momenten?

Momenteel nu haar zoontje erg verkouden is.

Verder houdt ze er geen rekening mee, de meeste mensen in familie-, vriendenkring roken niet. Op een feestje weet je niet wie er nog meer komt en of zij roken, maar dan wordt er geen rekening mee gehouden.

Ouders gaan ook wekelijks samen uit eten, zoontje gaat dan mee, maar in restaurants wordt ook niet zo veel gerookt. Moeder laat weten dat het anders is als je naar het café gaat, maar dat doet zij niet.

Hoe gaan vrienden en familie om met meerroken van hun kinderen?

De vrienden die roken hebben geen kinderen dus hier kan zij niets over zeggen. Zij zijn het tweede stel in de vriendenkring met een kind.

Haar schoonzus en man willen niet dat er in huis gerookt wordt (tweeling van 1½ jaar en kind van 4 jr). Schoonzus rookt niet (is 4 jr geleden gestopt), haar man wel maar alleen buiten. Als zij daar een keer op bezoek gaan, rookt haar eigen man niet. Hij vindt het niets om samen met zijn zwager buiten te gaan roken, hij zegt dan: 'ik ben geen junk'. Dit is iets wat hij echt niet doet, dan rookt hij liever niet: 'als we straks naar huis lopen, rook ik wel een sigaretje'.

Vanaf de tijd dat de kinderen geboren zijn is haar zwager buiten gaan staan roken.

Een stel vrienden, dat beide niet rookt, hebben wel kinderen. Maar ja als iemand om een asbak vraagt is dat goed en mag er gerookt worden. Zijn hier niet strikt in. Haar man rookt hier niet, houdt er toch wel rekening mee dat er kinderen zijn.

Bij een van hun vrienden die geen kinderen heeft maar zelf wel rookt, mag in huis niet gerookt worden. Hij gaat zelf ook buiten staan.

Moeder laat weten dat als je kinderen hebt, en je wel eens informatie leest, je er toch iets meer bij stil staat wat de gevolgen zijn (dit geldt ook voor haar man, hier geeft zij het voorbeeld van de niet-rokende vrienden met kinderen waar in principe wel gerookt mag worden maar haar man doet het niet.)

Voorlichting?

We kregen een folder mee. O.a. op het consultatiebureau.

Verder niet bij stilgestaan om regels op te stellen.

Opmerkingen

Nee, laat weten dat man vanaf zijn 15^e rookt, is wel al veel minder gaan roken voordat hun zoontje geboren werd. Hij vond het wel te veel worden.

Zij denkt wel dat hij het iets minder roken nu hun zoontje er is wel volhoudt. Hij weet niet beter.

Zij denkt ook dat hij wel eens stopt, al gaat het langzaam. Hij moet er zelf voor 100% achterstaan

Determinanten meeroken - Interview 8.

Vrijstaand huis.

Interview met moeder

Beide zijn 33

Tweeoudergezin met een meisje (2 jaar) en een jongetje (3 maanden).

Moeder heeft vroeger wel eens gerookt, maar dat is al lang geleden en vader heeft nooit gerookt.

Vader heeft middelbare tuinbouwschool gedaan en moeder sociaal pedagogische opleiding.

Werksituatie: vader werkt in een potgrondleveranciersbedrijf als technisch medewerker. Moeder werkt als tandartsassistente in bijzondere tandheelkunde. Moeder werkt 2 dagen en vader werkt vier dagen. Kinderen gaan 1 dagje naar de crèche.

Vader en moeder roken niet.

Huisregels ingesteld om het meeroken door het kind te beperken?

Nee, maar toen ik vertelde dat ik zwanger was ging acuut iedereen buiten roken. Doordat we zo weinig mensen in onze omgeving hebben die roken, hoefden wij niet van tevoren regels vast te stellen en toevallig de vriend die rookt, die is eerder vader geworden dan wij en die had dus al eerder regels dan wij die hadden.

Uiteindelijk heb ik dus de regels niet zelf bepaald maar hebben anderen die voor mij bepaald. Toen ik zwanger was ging iedereen buiten roken (zonder dat ik er iets over gezegd had). En het is ook zo gebleven. Ik heb deze regel nooit hoeven bij te stellen. Ik vind 1 sigaret roken binnen zat en als ze er meer willen roken gaan ze maar naar buiten, maar eigenlijk zeggen de rokende vrienden zelf al dat ze dan wel buiten gaan buiten roken.

Reden om meeroken te voorkomen

Ik vind het vies stinken. Als je alleen al ergens geweest bent en daar steekt ook maar één persoon een sigaret op. Dan ruik je het aan je kleren en dat vind ik al vies. Dat is voor ons de grootste reden omdat we het smerig vinden ruiken.

Moeilijke situaties?

Nu heb ik er geen last meer van, maar we wonen naast mijn schoonouders. Vroeger hadden we een tuinbouwbedrijf met hier achter een schuur(cantine) en die was van mijn schoonvader (die is begin dit jaar overleden). Maar die rookte in de cantine. En daar komen de kinderen ook wel. Moet je dan zeggen: 'je mag niet roken'. Want het is bij hem in huis als ware. En dat is best moeilijk. Want dan ben je bij een ander. Mijn schoonvader stak in zijn eigen huis geen sigaret op, alleen in dat schuurtje.

Bezoek. Sinds dat ik zwanger was roken ze in de serre of buiten: ligt aan het weer. En mijn vriendin is dat blijven doen nadat de kinderen geboren zijn.

We krijgen nog 1 keer per week bezoek van een oude vriend van mijn schoonvader en die rookt dan wel. Ik denk dan wel 'zal ik het vragen?' Maar het gaat net om 1 sigaret. En mijn jongste kind is er dan meestal niet bij. En die ene moet dan kunnen. Dat is wel eens moeilijk, zou ik er iets van zeggen of niet.

Wat me ook wel opvalt, is dat heel veel mensen het tegenwoordig wel vragen. Roken staat tegenwoordig meer in een negatief daglicht en je mag natuurlijk niet meer op het werk roken.

Zijn er momenten dat je het idee hebt dat je meer let op meerroken dan andere momenten?

Voorals ik er zelf last heb. Als ik vind dat het begint te stinken dan let ik er op.

Hoe gaan vrienden en familie om met meerroken van hun kinderen?

Mijn beste vriendin heeft drie kinderen, maar ik heb het haar nooit gevraagd. Haar vader rookt sigaren en volgens mij mag hij wel roken. Hij doet dat alleen 's avonds bij een boekje. Maar ik denk dat de meeste mensen toch wel buiten zullen roken. Hoe langer hoe meer ga je zien dat mensen buiten gaan roken ook bij feestjes. Dat komt ook doordat er naar verhouding zo weinig mensen roken bij ons.

Mijn tante heeft bijvoorbeeld twee kinderen (oudere kinderen) die roken. Die gaan in de keuken roken en niet in de woonkamer. Toen ik zwanger was letten zij er trouwens niet op, maar toen de kinderen er waren wel.

Als het kind geen luchtwegproblemen of zo heeft dan zie je dat de ouders de huisregels wel laten verwateren. In het begin let je er wat meer op. Op een gegeven gaat het kind bewegen, loopt het toch weg en het gaat toch wel zijn gangetje. De grens dat je er weer op let is dat je het weer vind stinken.

We hadden bijvoorbeeld pas geleden een receptie en toen we thuiskwamen stonk alles. En de jongste zat in een draagzak en die draagzak heb ik moeten wassen. En dan zijn we daar maar 30 à 45 minuten geweest. En dat vind ik vies.

En misschien heel onaardig gezegd. Je ziet dat iets simpelere mensen (arbeiderscircuit) vaak meer roken.

Ik vind het niet heel erg als er zo af en toe in huis gerookt wordt als het maar om 1 sigaret gaat.

Voorlichting

Op consultatiebureau, ook bij huisbezoek van de wijkverpleegkundige en het zit ook in de doos van Felicitas.

Determinanten meeroken – Interview 9

Hoekhuis met een klein plaatsje en schuurtje achter. Moeder en vader zitten bij het interview

Ruikt niet naar rook.

Interview met vader en moeder.

Leeftijd? 35 moeder, 38 vader.

Gezinssituatie? Twee ouders en 3 kinderen (van 2, 6 en 8).

Opleiding? Moeder heeft de A gedaan Verpleegkundige en atheneum. Vader IVKO (Individueel Voortgezet kunstzinnig onderwijs).

Werksituatie: moeder werkt 3 dagen en vader is musicus en geef les. Wisselend aantal uren.

Beide roken

Roken tijdens de zwangerschap.

Moeder rookte twee sigaretten per dag.

Huisregels ingesteld om het meeroken door het kind te beperken?

Samen afgesproken dat in huis niet gerookt wordt. Eigenlijk vanaf de situatie hiervoor, we woonden toen in een klein appartement in Amsterdam, is dit besloten. Toen hadden we al omdat we klein woonden dat we liever hadden dat er niet in huis gerookt wordt. (Vader) Ik heb een vader die een verwoedt zwaar shag roker is. Maar die stuur ik echt het balkon op. Toen we hier kwamen, vijf jaar geleden, hebben we besloten om deze regels vast te houden. Om in ieder geval te zeggen dat in huis niet wordt gerookt en niet in bijzijn van de kinderen. Het gebeurt wel eens dat als de kinderen weg zijn (alleen als ze uit logeren zijn) dat we in huis roken.

Dit hebben we besloten voordat het eerste kind geboren was. We gaan binnenkort naar Terschelling toe en dan kom je wel in cafés en zo waar het rokerig. Nu is dat meestal maar een paar uurtjes. Moeder geeft aan dat je hier wel meer mee oplet als het kind kleiner is dan als het groter is.

Deze huisregels gelden voor iedereen ook voor de (schoon)ouders. En als we bij zijn vader zijn dan gaat (schoon)vader vaak in keuken of buiten roken.

Moeder is strikter wat betreft meeroken dan vader.

Communiceren naar anderen

Omdat ze we zelf roken, en wij ook buiten gaan staan dan is het al duidelijk en dan geef je zelf al het goede voorbeeld. Met feestjes is het ook al zo dat we dat gewoon afspreken. Dan roken we in de schuur.

(vader) Ik heb wel heel veel rokende vrienden en dan kan je moeilijk met zijn alle in de winter rokend in de tuin gaan staan. Dus toen heb ik de schuur maar even ontruimd en we hebben met zijn allen in de schuur gestaan tijdens het verjaardagsfeestje. De kinderen mogen dan in principe niet in de schuur komen. En de kinderen vinden het ook stinken. Mijn dochter is er gisteren nog over begonnen dat ze roken het stomste vindt van volwassenen.

Redenen om meeroken te voorkomen

Vader heeft er als kind heel veel last gehad van zijn vader die zware shag rookte in de auto. Ik zat half stikkend in de auto. Nu nog steeds heb ik dat als ik zie dat mensen roken in de auto met een kind erin. Moeder is kinderverpleegkundige en

dan weet je ook wel dat het slecht is. Ik vind gewoon dat kinderen nog niet hoeven mee te roken. Dat we zelf zo stom zijn om te roken.

Moeilijke situaties?

Als je in een restaurant bent of zo of in een café. En soms bij schoonvader of als je bij andere mensen bent. Dan kan je niet altijd vragen om niet te roken. Vader: hangt ook beetje af van de ruimte. Als je in een kleine ruimte zit dan ben ik er meer oplettend op dan in een grootte ruimte waar de rook weg kan (moeder: ze hebben er altijd last van).

We hebben over (schoon)vader wel van te voren met elkaar discussies gehad over hoe we dat gaan vertellen en wat we doen als hij hier oppast of zo. Dat vonden we best wel moeilijk omdat te gaan brengen. Moeder: We roken vaak bij de keukendeur en dan gaat schoonvader wel eens meer de keuken in staan en dan zeg ik "Hup, bij de keukendeur". Hij rookt zware shag en dat stinkt.

Worden de huisregels zo consequent mogelijk gevolgd?

Altijd. Ik (moeder) vind het gewoon stinken in huis (vader bevestigt dit). Alleen als de kinderen uit logeren zijn, dan roken we binnen en daarna gooien we de deuren overal open om te luchten. Maar dat komt niet zo vaak voor

Zijn er momenten dat je het idee hebt dat je meer let op meeroken dan andere momenten?

Nee ik let er altijd op. Als we in een rokerige ruimte zijn dat rook je zelf ook, maar dan mogen de kinderen niet op schoot komen zitten als je aan het roken bent. Dat vind ik een beetje goor.

Dit is allemaal niet echt veranderd sinds ze klein zijn. Misschien dat we nu langer in zo'n ruimte blijven zitten dan toen de kinderen jonger waren. Vroeger zijn we wel eens weggelopen als er gerookt werd en de kamer bijvoorbeeld blauw stond. Met een baby ben ik iets oplettender dan met een iets ouder kind. Een ouder kind kan naar boven gaan of zo (de ruimte uit). Vader: En als het echt blauw staat (en daar heb ik met mijn familie (die heel veel rookt) wel woorden over gehad) dan vraag ik of in ieder geval het raam open mag. En nu ze zo oud zijn als ze nu zijn als we dan op een verjaardagspartijtje komen, dan moeten ze gewoon naar boven.

Hoe gaan vrienden en familie om met meeroken van hun kinderen?

Ze zijn niet allemaal zo streng als wij, daar mag wel de visite binnen roken. Moeder: ik ga dan juist express naar buiten, ook al rookt de rest binnen. Vader; we kennen wel gezinnen waar roken gewoon binnen mag en ook in bijzijn van de kinderen. Dan heb ik toch altijd zoiets van: 'ik voel me er niet prettig onder'.

Opmerking

Waarom letten anderen op een gegeven moment niet meer aan meeroken?

Omdat kinderen minder kwetsbaar zijn als ze ouder worden. Oudere kinderen kunnen daarnaast hun eigen weg trekken, ze kunnen buitenspelen. Een baby niet. Volgens moeder zie je dit bij de leeftijd van 9/10 maar volgens de vader al eerder. Vader komt net van een gezin vandaan waar de ouders wel alleen in de schuur roken, maar waar de baby er gewoon bij staat.

Het is niet zo als ik wel op straat zie een moeder die rookt achter de kinderwagen en waar de rook gelijk de kinderwagen in gaat. Dat zijn Tokkie-achtige praktijken, dat zou me absoluut te ver gaan. De moeder heeft wel meer dan de vader dat ze hier iets over zou willen zeggen. Zo heeft ze ook vriendin die gewoon in de auto rookt in bijzijn van haar kind en dat vindt ze zo erg.

Moeder kan zich ook voorstellen dat het komt doordat de controle van het consultatiebureau minder wordt op een gegeven moment. Dat als dat minder wordt dat dan de ouders ook wat minder met de gezondheid kindje bezig gaan en er ook minder opgewezen worden.

Determinanten meerroken - Interview 10

Ruime eengezinswoning (tussenwoning) in een nieuwbouwwijk in Naaldwijk.

Interview met moeder.

Leeftijd? Beide 33 jaar

Gezinssituatie? Twee oudergezin en 1 zoontje van ½ jaar

Opleiding? Vader MBO-niveau, Moeder HBO-niveau

Werksituatie: vader werkt 4½ dag per week, moeder 3½ dag per week (moeder is directeur van de kinderopvang in Naaldwijk).

Tijdens ons gesprek na afloop van het interview vertelde moeder dat zij ook in een projectgroep van de gemeente zit om kinderen met een taalachterstand extra te begeleiden op school.

Vader en moeder roken beide niet

Huisregels ingesteld om het meerroken door het kind te beperken?

Geen regels opgesteld. Moeder vindt het opvallend om te zien dat het automatisch opgepikt wordt door gasten om bij hun thuis niet te roken of om een asbak te vragen. Misschien omdat zij beide niet roken en moeder helemaal niet achter roken staat.

Als men vraagt of ze mogen roken ligt het aan de situatie. Overdag of als mensen voor een uurtje langskomen, vindt zij dat ze wel even kunnen wachten maar als ze voor een langere tijd op bezoek zijn heeft zij er geen problemen mee. Recentelijk hadden ze mensen op het eten die beide roken. Na afloop van het eten, onder de koffie vroeg de moeder zelf of ze wilden roken. De gasten zeiden graag en dan vindt ze het geen probleem dat er een sigaret opgestoken wordt.

Moeder zegt dat het een cultuur bij hun is dat er niet gerookt wordt.

Op het werk van moeder mag niet gerookt worden (crèche), daar hangen overal bordjes en het staat ook in de protocollen. Laatst kwam daar een monteur binnen met een shaggie in zijn mond. Moeder zag hem lopen en zij ontplofte bijna: "wilt u dat hier laten, hier zijn heel veel jonge kinderen". De man schrok zich een ongeluk. Op haar werk is zij hier wel heel resoluut in.

Redenen om meerroken te voorkomen?

Stank vindt moeder heel vervelend.

Samen zitten vader en moeder wel eens te mijmeren. In Noorwegen zoeken ze jonge ondernemers. Afgelopen week was hun zoontje zo aan het hoesten, naar de dokter geweest, het kindje kreeg een puffer mee (vond moeder niet leuk). Thuis wil je dat het schoon is, maar als je nu naar buiten kijkt met die mist en zo, dus al die baggerzooi krijgt het kind ook binnen.

Of ik bewust nadenk over roken weet ik niet, ik denk over alles wel bewust na. Wij zitten hier toch in een behoorlijk vervuild gebied.

Zijn er momenten dat je het idee hebt dat je meer let op meerroken dan andere momenten?

Moeder vertelt dat ze 2 keer een weekje (heel burgerlijk) naar een vakantiehuisje zijn geweest. Je gaat dan een stukje wandelen en ergens in een café een kopje koffie drinken waar het rokerig is dan kijken ze elkaar wel aan en vragen zichzelf dan af:

“Is dit wat wij met hem willen?”. Ze drinken dan koffie en gaan snel weer naar buiten terwijl ze vroeger dan wel een aantal uur in het café zouden blijven hangen. Moeder vindt dat dit een gelegenheid is waar hun zoontje nog niet zo lang hoeft te zijn.

Communiceren naar anderen

Zij zitten in een groep vrienden/familie met veel jonge kinderen. Ouders zijn beide heel streng: om 19.00 uur moet het kind zijn eigen bed in. 's Avonds gaan zij niet op stap met het kind. Overdag wordt er niet gerookt. Kan zich geen situatie voor de geest halen dat zij het overdag bij iemand thuis vervelend vond met hun zoontje.

Hoe gaan vrienden en familie om met meeroken van hun kinderen?

De familie/vrienden die zelf roken gaan naar buiten om te roken.

In de vriendengroep zitten mensen die wat later kinderen hebben gehad, hoger opleidingsniveau, en die denken meer na wat ze hun kind aanbieden. Daar is overdag roken bij de kinderen gewoon niet aan de orde, dat is gewoon zo, punt uit.

Moeder ziet in haar omgeving dat mensen na een tijdje weer gaan roken, vaak is dat na spannende momenten in hun leven maar dat ze dan wel het fatsoen hebben om overdag naar buiten te gaan.

Voorlichting?

Moeder vindt dat je daar wel over “leeggevraagd” wordt door de verloskundige, ook op het consultatiebureau.

Bij moeder gaan de folders gelijk aan de kant: dit weet ik, ik rook niet, ik doe dit niet.

Opmerking

Redenen waarom moeders na de zwangerschap weer gaan roken: Moeder zegt dat rokers zich altijd aan het verdedigen is: ja maar zus of zo, of ik had het zo druk, of zo moeilijk, zo gezellig na het eten dat heb ik zo gemist. Zoals moeder het ziet kunnen ze nog wel de discipline opbrengen als het kind aanwezig is. Maar als het kind op bed ligt dan wordt er anders over gedacht. Dan mag het. Dan is het goed. Dat praten ze zichzelf aan.

Op haar werk komt moeder gezinnen tegen, auto rijdt voor, waar de vader in de auto rookt, en hun kind met een puffer binnenkomt. In gesprek met de ouders hoor je: “onze dochter is zo gevoelig, we krijgen het maar niet onder de knie”.

De leidsters worden getraind om te signaleren. Wij zien wel eens kinderen waar je je bijv. zorgen maakt over het gehoor. Wij mogen nooit zeggen beste ouder er iets is mis mee, u moet actie ondernemen. Wat wij wel kunnen doen is zeggen dat het ons opvalt dat als wij Pietje roepen, Pietje niet omkijkt. Ik maak mij daar zorgen om. Doet een ouder daar niets mee dan is dat hun verantwoording.

In kinderopvangland kun je er niets mee. Via een leuke manier/omweg kun je erover beginnen maar het zijn toch moeilijke punten.

Wij krijgen genoeg kinderen binnen, die 's-ochtends om 8.00 uur al naar de rook stinken. De kleertjes zijn wel schoon, dan is er die ochtend al meegerookt. Ik zal niet zeggen dat het een grote groep is maar je komt het tegen.

Moeder zegt dat haar moeder ontzettend veel gerookt heeft, ze kent haar niet anders dan met een sigaret. Misschien dat ze er daarom een antipathie tegen heeft. Moeder vertelt dat haar moeder 4 jaar geleden een heel heftige beroerte gekregen, sindsdien is haar moeder gestopt (vertelt iets over veel roken en weinig bewegen, dat de kans

dan toch groter is dat je een beroerte krijgt). Sinds haar beroerte is haar moeder van de ene op andere dag direct gestopt.

Determinanten meerroken - Interview 11

Klein oud huisje. Ze waren een dag van te voren onverwachts met een verbouwing begonnen. De tussenwand tussen de gang en kamer was eruit en de trap was weggehaald. Vader en een vriend waren aan het klussen (timmer-en sloopgeluiden op twee meter afstand), ook was er nog een vriendin aanwezig.

Het interview wordt met moeder gehouden en er loopt een dochtertje van bijna 2 jaar rond.

De pakjes shag liggen gewoon op tafel.

Leeftijd? Moeder is 32, vader is 34 jaar

Gezinssituatie? Twee oudergezin en 3 kinderen, 6, 5 en bijna 2 jaar.

Opleiding? Moeder MBO, vader LBO

Werksituatie: Moeder is huisvrouw, vader werkt fulltime (wisseldiensten)

Vader en moeder roken allebei.

Gestopt tijdens zwangerschap?

Nee, ze heeft wel iets minder gerookt.

Later in het gesprek vertelt moeder dat ze vroeger eetproblemen had: tussen anorexia en boulimia in. Tijdens haar eerste zwangerschap had ze deze problemen nog. Tijdens haar zwangerschap moest ze van de verloskundige of gezond gaan eten of stoppen met roken. Ze heeft gekozen voor gezond gaan eten. Dit gaat nu goed. Ze wil t.z.t. wel stoppen met roken maar nu zijn er de omstandigheden niet naar (terminaal zieke moeder en andere problemen).

Huisregels ingesteld om het meerroken door het kind te beperken?

Toen ze alledrie geboren waren werd er niet "in huis" gerookt, alleen in de keuken onder de afzuigkap. Na de bevalling zijn ze gelijk onder de afzuigkap gaan roken. Samen afgesproken, is vanzelfsprekend.

Een paar maanden terug is daar door omstandigheden weer de klad in gekomen, ongeveer 3 weken geleden heeft ze gezegd we moeten weer in de keuken roken maar nu met de verbouwing staan er veel spullen in de keuken en roken ze gewoon in de kamer. Als de verbouwing klaar is wil ze weer onder de afzuigkap gaan roken. In het huis wordt boven niet gerookt.

Voor moeder is het voordeel dat als ze in de keuken rookt dat ze minder rookt want het is ook ongezellig.

Worden de huisregels zo consequent mogelijk gevolgd?

Er is op een gegeven moment de klad ingekomen. Vader rookt heel weinig (1 à 2 sigaretten) per dag, moeder heel veel. Vader draait wisseldiensten, als hij 's avonds uit zijn werk komt zit hij even achter de computer, draait een sigaret, moeder ging dan mee doen, maar zij rookt veel meer dan vader. Op een gegeven moment is het niet alleen 's avonds dat je een sigaret in de kamer rookt maar ook overdag.

Moeder voelde zich wel schuldig toen ze zich voor het eerst niet aan de huisregels hield. Ze kan hier verder niets bij vertellen, vindt het lastige vragen. Het is net als een paar weken terug toen ze weer besloot om weer onder de afzuigkap te gaan roken. Het stinkt als je beneden komt, voor de kinderen, alles wordt weer geel.

Communiceren naar anderen

Het bezoek gaat ook zonder problemen in de keuken staan. Bij een verjaardag/feestje mag er wel in de kamer gerookt worden.

Als iemand een uurtje koffie komt drinken wordt er ook in de keuken gerookt.

Redenen om meeroken te voorkomen

Voor de kinderen. Ook omdat je hele huis stinkt als je de volgende ochtend beneden komt, dit gaat mij wel tegenstaan. Dit wordt steeds erger.

Vorig jaar was moeder bezig met stoppen met roken, toen overleed een goede vriend, nu is er ook het een en ander aan de hand (moeder is terminaal ziek) en kan zij zich er niet toe zetten maar misschien dat het straks zo tegen gaat staan dat ik toch ga proberen te stoppen

Moeilijke situaties

Moeder heeft de neiging om als de telefoon gaat en ze loopt met een sigaret, dan trekt ze de asbak mee naar de telefoon en de kinderen lopen dan ook rond.

Hoe gaan vrienden en familie om met meeroken van hun kinderen?

Daar is overdag roken bij de kinderen gewoon niet aan de orde, dat is gewoon zo, punt uit.

De vriendin vertelt (oudste is 9 jaar) dat daar altijd buiten gerookt wordt. Vanaf de geboorte heeft zij luchtwegproblemen, heeft een blaaspijp, dan ga ik niet roken, dan kan het kind niet slapen. Of het zomer of winter is dan wordt er buiten gerookt anders stop je maar met roken.

Vrienden (vrouw rookt, man niet) verderop in de straat, daar wordt ook bij de afzuiger gerookt. Iedereen houdt zich daar aan.

Bij een schoonzusje van de vriendin wordt er helemaal niet in huis gerookt, deze heeft een schoonmaakfobie.

Buren verderop roken beide, haar ouders ook en roken gewoon binnen. Haar kinderen neemt ze zonder problemen dan mee. (De vriendin zegt hier dat je niet aan hen vraagt of ze willen stoppen met roken want het is hun huis). Toen ze heel klein waren (voor het één jaar werd), werd er zeker door mijn ouders rekening mee gehouden maar als toen het een jaar was en wat groter en mobieler toen werd het anders. Als kinderen gaan lopen wordt de grens verlegd.

Een vriendin van de vriendin heeft een zoontje die van een hapje rook al ziek wordt. Als zij bij haar op bezoek komt dan wordt er zelfs bij een verjaardag niet gerookt. De vriendin houdt zich hier ook aan, en zegt dit ook tegen het overige bezoek, want het is een goede vriendin van haar.

Voorlichting?

Hier vertelt moeder dat haar geval anders ligt dan de gemiddelde Nederlandse vrouw. Nu vertelt ze het verhaal over haar eetprobleem. Moeder zegt hier ook dat ze van haar eetprobleem is afgekomen, dat is ook een zware verslaving, dus als dat gelukt is moet stoppen met roken ook lukken.

Opmerking

Opvallend was dat na afloop van het interview de vriendin (zegt vlak er voor dat ze niet veel rookt, 4 à 5 sigaretten per dag) een sigaret op steekt (dus in dit geval gewoon in de huiskamer). Ze vraagt nog wel of ik het vervelend vindt.

Interview 12

(Aangepaste) eengezinswoning

Het interview wordt met moeder gehouden; een dochtertje van 1 jaar loopt rond en moeder voedt tijdens het interview de baby van 8 weken oud met de fles.

Moeder is gehandicapt, heeft een ernstige vorm van reuma, ze kan maar 4 uur per dag zitten, de rest van de dag ligt zij op bed (er staat ook een bed in de huiskamer).

Pakje sigaretten ligt op tafel.

Leeftijd? Moeder is 37, vader is 31 jaar

Gezinssituatie? Twee oudergezin en 4 kinderen, 15, 13, 1 jaar en een baby van 8 weken.

Opleiding? Moeder is kapster, heeft vanaf haar 18^e niet meer gewerkt, vader heeft zijn opleiding helaas niet afgemaakt, man werkt fulltime.

Werksituatie: Moeder is “huisvrouw”, vader werkt fulltime

Roken? Vader en moeder roken allebei

Roken tijdens zwangerschap?

Bij de eerste twee kinderen heeft moeder niet gerookt bij de laatste twee wel. Ze kan geen reden geven waarom ze weer begonnen is met roken (want bij de eerste twee kinderen is ze gestopt). Ze vertelt ook dat ze 2 longoperaties heeft gehad en eigenlijk niet mag roken, maar dat zij toch weer begonnen is (ze vertelt hier ook bij dat dit wel stom is).

Moeder heeft gewoon doorgerookt tijdens de laatste twee zwangerschappen, is ook niet geminderd met roken. Ze vertelt dat ze wel heel even probeerde te stoppen maar dat ze ten tijde van de laatste twee zwangerschappen in een revalidatiecentrum verbleef dat ze het te zwaar vond om te stoppen. Zij had veel andere dingen aan haar hoofd, veel stress.

Moeder heeft wel overleg gehad met de revalidatie-arts. Zij is wel gestopt met de medicijnen, heeft nog wel overleg gehad met de arts over het roken maar deze zei: “ga alstublieft weer roken want dit schiet zo ook niet op”. Van alle stress en ellende lukte het niet om te stoppen, ze was niet sterk genoeg om te stoppen.

Huisregels ingesteld om het meerroken door het kind te beperken?

In het begin toen het jongste zoontje net geboren was hebben ze niet in de woonkamer gerookt, wel in de keuken, (moeder zegt ook dat ze met dit weer niet naar buiten kan, het is te koud), maar nu, na het 7 weken volgehouden te hebben, beginnen ze weer langzamerhand in de kamer te roken. Ze proberen zo min mogelijk te roken waar de baby bij is. Overdag probeert ze er rekening mee te houden als de baby beneden is maar 's avonds als ze in de kamer zitten wordt er gewoon gerookt.

Ze hebben geen speciale regels opgesteld. Alleen dat er in de babykamer niet gerookt wordt en in de slaapkamers van de andere kinderen. Wel in de slaapkamer van de ouders.

Moeder geeft flesvoeding. Rookt niet tijdens het geven van de fles.

In de tijd dat de oudste twee kinderen geboren waren rookten vader en moeder beide niet, destijds hadden ze ook geen regels. Als er bezoek kwam die rookte, mocht er gewoon gerookt worden.

Als het huis vol zit en iedereen gaat zitten roken waar de baby bij is dan zou ze het niet goed vinden. Moeder laat hierbij ook weten dat als er een baby in huis is men altijd vraagt of er gerookt mag worden.

Later in het gesprek vraag ik of ze hiervoor een bepaalde grens heeft. Moeder laat weten dat ze er bij haar dochtertje van 1 jaar minder moeite mee heeft, maar als het huis blauw zou zien van de rook zou ze er wel iets van zeggen.

Moeder is ook minder mobiel en iedere keer naar de keuken is voor haar een behoorlijke opgave en dat is ook een rede om in de kamer te roken. Moeder laat weten dat ze niet erg streng is wat de regels betreft, hierna zegt ze dat als ze streng zou zijn ze zelf ook wel met roken zou zijn gestopt (na twee longoperaties).

Moeder vertelt dat het ten tijde van de zwangerschap van het kind dat nu 1 jaar lastiger was. Ze woonde toen nog in een niet-aangepaste woning. Kon niet naar boven, naar buiten e.d., sliep in de kamer. Zij zat helemaal opgesloten. Kon ook niet lopen (kan nu weer een stukje lopen), lag alleen maar op bed. Toen was er verschil wat roken betreft, het kind was er vaker bij. In de babykamer werd destijds ook niet gerookt. Moeder rookt als de kinderen weg zijn, als ze in bed liggen, maar destijds kon dat niet. Ze lag alleen maar op bed.

Zijn er momenten dat je het idee hebt dat je meer let op meerroken dan andere momenten?

Het gebeurt wel eens dat de baby 's avonds niet kan slapen en dat hij dan naar beneden komt, op dat moment wordt er met roken gestopt.

En gewoon ventileren, de deuren en ramen even open zetten, zorgen dat het lekker fris wordt in huis.

Worden de huisregels zo consequent mogelijk gevolgd?

In het begin bij de geboorte van het laatste kind rookten ze in de keuken. Na 7 weken zei de moeder dit houdt ik niet vol, ik heb het hartstikke druk, toen had ik iets van ik moet zelf ook even rustig gaan zitten, dan kan ik wel in mijn rolstoel in de keuken gaan zitten!!!

Partner houdt nog iets meer rekening met de regels. Steekt nog wel eens een sigaret op in de kamer maar als de baby dan nog in de kamer ligt, loopt hij nog even naar de keuken.

Ik vind wel, dat als je vergelijkt hoe het vroeger ging, bijv. in een gezin met 12 kinderen. Iedereen zat op één kamer, vader rookte en dit ging altijd goed.

Sinds de wiegendood in opmars is, vindt moeder het wel een beetje overdreven. Het kind komt toch met roken in aanraking, is het niet nu dan is het wel als hij 1 jaar is. Moeder vindt het allemaal een beetje overtrokken.

Communicatie naar anderen

Er mag in huis gerookt worden.

Haar schoonmoeder keurt het niet goed dat zij in huis rookt (bij haar mag je ook niet in huis roken).

Ze heeft toen uitgelegd dat iedere keer naar de keuken gaan te veel energie kost en dat ze het roken waar het kind daadwerkelijk bij is, probeert te beperken (de rook blijkt dan echt wel in huis hangen maar ...).

Hoe gaan vrienden en familie om met meerroken van hun kinderen?

Meeste familie/vrienden roken niet.

Moeder was laatst op een verjaardag van een vriendin, met haar jongste die net geboren was en toen werd er niet gerookt, dit deden de mensen uit zichzelf.

Bij hele kleine kinderen vraagt men of men mag roken of ze doen het niet.

Voorlichting?

Je krijgt wel foldertjes en zo, en ik ben altijd onder behandeling geweest bij een longarts en die man was er niet blij mee dat ik weer rookte dat zei hij ook gewoon. Hij zei ook: “ik kan het je niet verbieden”. Er zijn dingen die niet goed zijn, het is ook niet goed. Ik geloof ook dat het in het bijzijn van je kindje ook niet goed is maar of dat nou altijd de oorzaak van wiegedood is?

Opmerkingen

Moeder vindt dat het erg overdreven wordt. Vindt het wel goed dat ze onderzoeken of het een van de oorzaken is dat kinderen overlijden, dat is wel erg belangrijk.

Moeder merkt ook op dat er nogal wat chronisch pijnpatienten zijn die roken. Roken zorgt voor ontspanning. De revalidatie-arts beaamt dit en kan het ook begrijpen.

Interview 13

Eengezinswoning

Interview met moeder.

Leeftijd? Moeder is 30 vader is 33 jaar

Gezinssituatie? Twee oudergezin en 2 kinderen, 5 jaar en 1 jaar

Gestopt tijdens zwangerschap? Moeder heeft nooit gerookt.

Opleiding? Vader en moeder hebben beide een HBO opleiding.

Werksituatie: Moeder werkt 16 uur, vader werkt fulltime

Vader en moeder roken beide niet

Huisregels ingesteld om het meeroken door het kind te beperken?

In huis mag, sinds de geboorte van de oudste zoon niet meer gerookt worden. In de familie- en vriendenkring rookt alleen haar schoonvader. Destijds stak hij gewoon een sigaret op naast de oudste (toen hij net geboren was) en toen heeft haar man gezegd dat ze dan niet wilden hebben. Sinds die tijd rookt hun schoonvader niet meer in hun huis, ook buiten niet. Zij heeft dit recent met Kerstmis nog voorgesteld (dat hij buiten rookt) toen hij voor langere tijd op bezoek was maar dit doet hij niet, voelt zich hier ongemakkelijk bij. Moeder laat weten dat haar schoonvader hier destijds helemaal niet bij stil heeft gestaan, de tijden zijn veranderd, in de 70-jaren waren een aantal zaken niet bekend en werd er gewoon doorgerookt in het bijzijn van de kinderen.

Reden om meeroken te voorkomen

Geen rooklucht in huis.

Verder komt veel kanker in de familie voor (ook bij kinderen) en om zo veel mogelijk risico's te vermijden.

Worden de huisregels zo consequent mogelijk gevolgd?

In huis wil moeder de regels volhouden tot de kinderen volwassen zijn dus in principe altijd (moeder geeft als voorbeeld een collega, met ondertussen volwassen kinderen, waar ook nog steeds niet gerookt wordt). Huisregels volhouden is bovendien niet lastig omdat veel mensen in omgeving niet roken (vrienden/vriendinnen, broers/zussen roken niet).

Wel laat ze weten dat ze, als ze bijv. ergens op bezoek gaan, het voor de oudste minder vervelend vindt als toen hij nog heel klein was.

Moeilijke situaties

In het begin rookte haar schoonvader ook bij hem zelf thuis niet als de kleinkinderen op bezoek kwamen maar dat doet hij sinds korte tijd weer (hij rookt niet veel). Afgelopen zomer stak schoonvader buiten een sigaret op en het viel haar ongeveer een maand geleden op dat hij ook binnen weer rookte. Hij doet dit sinds Stijn ongeveer 1 jaar is. Moeder weet niet precies de reden waarom schoonvader thuis in het bijzijn van de kleinkinderen weer is gaan roken, misschien omdat ze baby-af zijn. Hier zeggen zij ook niets van want het is hun huis en het houdt hun ook niet tegen om daar op bezoek te gaan. Je kunt je niet alles ontzeggen.

De schoonouders hebben ook een groot ventilatiesysteem gekocht en dat gaat dan aan.

Zijn er momenten dat je het idee hebt dat je meer let op meeroken dan andere momenten?

Alleen toen de kinderen net geboren waren. Nu is het minder, sowieso omdat je er zelf bij andere mensen moeilijk iets van kan zeggen.
En om er dan maar niet naar toe te gaan dat doe je ook niet, je beperkt je dan wel heel erg. Ook al roken ze, het zijn wel hele aardige mensen.

Hoe gaan vrienden en familie om met meeroken van hun kinderen?

Bij haar zus in huis mocht altijd wel gerookt worden, bij haar broer niet. Nu zijn de regels bij haar zus ook anders, het jongste kind heeft leukemie en met roken in huis (door het bezoek maar er werd al niet veel gerookt) is ze gestopt.

Veel mensen in de straat roken en daar gaat moeder best wel veel mee om. Bij iedereen wordt in huis gerookt.

De rokende buurvrouwen komen bij haar niet zo veel thuis. Ze weten dat ze hier niet mogen roken en bij een kopje koffie hoort een sigaret (ze zeggen eerlijk dat deze lekkerder smaakt met een peuk, dit zeggen de buurvrouwen en bij jou mag dat niet).

Van de mensen in de straat weet de moeder dat 1 vrouw altijd onder de afzuigkap staat te roken, een andere moeder rookte onder de afzuigkap toen de kinderen klein waren (moeder weet niet hoe lang ze dit heeft volgehouden) maar nu niet meer.

Voorlichting

Ze gelooft wel dat ze een foldertje heeft meegekregen. Naar aanleiding hiervan heeft zij geen stappen ondernomen, er was al besloten dat zij in huis niet zouden roken.

Opmerkingen

Moeder vindt het erg opvallend hoeveel mensen er gewoon door blijven roken tijdens hun zwangerschap en in het bijzijn van de kinderen.

Geeft als voorbeeld een buurvrouw die zwanger was van een tweeling en in het ziekenhuis moest verblijven omdat de kinderen niet goed groeiden. Moeder rookte gewoon door en werd een paar maal per dag naar de rookkamer gebracht in haar rolstoel. Dit kan zij echt niet begrijpen. Dit is toch dé motivatie om te stoppen.

Moeder zegt ook dat je er niets van kan zeggen want dit ligt heel erg gevoelig.

Moeder laat weten dat ze nog wel eens hoort (van mensen die tijdens de zwangerschap door zijn blijven roken), mijn kinderen zijn zo klein. Moeder zegt: vind je dit gek?

Moeder begrijpt het niet dat mensen in het bijzijn van hun kinderen roken, maar je kunt er niet over praten, het ligt heel gevoelig.

Interview 14

Portiekflat (1^e verdieping) te Ridderkerk

Het huis ruikt niet naar rook en ik zie ook geen asbakken staan.

Leeftijd? Moeder is 34 vader is 32 jaar

Gezinssituatie? Twee oudergezin en 1 kind (Joey van 20 maanden)

Opleiding? Vader en moeder hebben beide een lagere beroepsopleiding, moeder is op haar 15^e al gaan werken (werkt in een winkel, groente en fruit).

Werksituatie: Moeder werkt momenteel niet, binnenkort gaat zij weer 2 dagen in de week werken, vader werkt fulltime

Roken? Vader en moeder roken beide

Moeder is Belgische van origine. Zij heeft het over de dampkap (= wasemkap) en later in het gesprek over de voiture. Ze rookt nu wel eens, als ze voor lange tijd onderweg zijn, achter de buggy maar achter de voiture (is dus de kinderwagen) heeft zij nooit gerookt. Zij vond dat je achter de kinderwagen, zo boven de baby niet kon roken. Dat hoort niet, dan ben je echt slecht bezig.

Roken tijdens zwangerschap?

Ja, wel iets geminderd. Na de bevalling heeft ze twee dagen niet gerookt omdat zij er toen geen trek/zin in had. Daarna is ze weer begonnen. Als ik verder vraag naar de rede vertelt ze dat ze 2 dagen 'van de kaart' was, helemaal gelukkig en zo. Ze vindt het jammer dat ze weer begonnen is, weet ook niet de specifieke rede, ze vindt het gewoon lekker.

Huisregels ingesteld om het meerroken door het kind te beperken?

Afspraak om onder de 'dampkap' en buiten (balkon) te roken. Moeder vertelt dat zij overdag, als Joey op bed ligt, wel eens in de huiskamer een sigaret rookt (moeder vertelt later dat zij 1 sigaret per uur rookt en als ze weg zijn misschien wel 3 sigaretten per uur rookt.). Als Joey niet op bed ligt en dus gewoon rondloopt gaat moeder naar de keuken. Joey speelt dan gewoon in de kamer of komt even naar de keuken toe (ze denkt ook dat Joey het niet leuk vindt dat zij rookt omdat zij het gevoel heeft dat hij haar uit de keuken komt halen). Als Joey naar bed is of er is visite dan wordt er gewoon in de kamer gerookt.

Vader is veel strikter hierin en houdt zich meestal aan de regels, moeder gaat regelmatig over de grens (daar is ze heel open over). Als ik naar de rede vraag zegt ze dat dit gezellig en lekker makkelijk is, als je bijvoorbeeld naar de tv zit te kijken. Dat vader ook af en toe afwijkt van de regels heeft ook te maken met gezelligheid en luiheid.

Vader plaats wel eens een opmerking tegen moeder over het roken in de huiskamer en dan rookt zij weer eventjes onder de afzuigkap of op het balkon maar het verval komt weer snel.

Ze proberen dus zo veel mogelijk in de keuken te roken.

Een rede om ook niet altijd in de kamer te roken is dat ze nu een eigen huis (koopflat) hebben en dat ze niet wil dat alles snel geel ziet. (Hiervoor woonden ze in een huurflat aan de overkant van de straat en hier wonen ze nu een 'klein jaar').

Totdat Joey ongeveer 8 à 9 maanden (moeder noemt dit 'toen hij nog baby was') was hebben ze het roken onder de afzuigkap en buiten beide (en ook het bezoek) goed volgehouden. Moeder noemt dit de tijd dat Joey het meest vatbaar is. Hierna is het verval gekomen.

Ze voelen zich er ook wel een beetje schuldig over dat Joey af en toe in de rook zit.

Voor wie gelden de regels.

De mensen die op bezoek komen weten het wel en gaan *af en toe* het balkon op of in de keuken staan. Visite mag in principe in huis roken, maar ze kiezen er soms zelf voor om buiten te roken.

Redenen om meerroken te verminderen?

Vooral voor de gezondheid van het kind.

Communicatie naar anderen

En toen Joey nog kleiner was gingen wij buiten roken, en dat zien ze en dan volgen ze (of het werd gevraagd).

Maar nu durft ze er niet meer zo snel iets over te zeggen. Maar als ze met zware shag komen en ze roken de een na de andere sigaret dan plaatst haar man er wel een opmerking over (“zo ik heb geen lucht meer”) en of ze in de keuken willen roken. Haar man zegt pas wat als het te erg wordt. Hij vindt het ook niet zo’n groot probleem.

Zijn er momenten dat je het idee hebt dat je meer let op meerroken dan andere momenten?

Moeder kan hier geen antwoord op geven.

Later in het gesprek zegt ze dat als het kind verkouden is en hij gaat hoesten ze er wel extra op let om dan in de keuken te gaan roken.

Worden de huisregels zo consequent mogelijk gevolgd?

De eerste 8 à 9 maanden consequent gevolgd, toen hij wat groter was vond moeder dat ze wel af en toe in de kamer mag roken.

Totdat Joey ongeveer 8 à 9 maanden (moeder noemt dit ‘toen hij nog baby was’) was hebben ze het roken onder de afzuigkap en buiten beide (en ook het bezoek) goed volgehouden. Moeder noemt dit de tijd dat Joey het meest vatbaar is. Hierna is het verval gekomen.

De redenen om niet meer aan de huisregels te houden zijn gemakzucht, luiheid. Je vervalt snel in het oude patroon, je denkt hij is al groot genoeg, geen baby meer. Je houdt wel eens minder rekening met een ander. Stress

Herinnert u zich de 1^e keer dat u zich niet aan de huisregels hield?

Dubbel gevoel. Je denkt op dat moment meer aan jezelf. Moeder zegt dat het kind gewoon meerookt, je kunt hem net zo goed zelf een sigaret geven.

Moeder laat weten dat ze afgelopen zomer nog twee weken gestopt is, dan kom je op een moeilijk punt en dan ga je weer. Redenen waarom weer beginnen. Je denkt: lekker na het eten, een trekje en dan ben je weer verkocht. Dan is de smaak weer echt lekker en dan ben je weer verkocht. Na een paar sigaretten is het niet meer lekker maar dan is het echt verslavend.

Moeder overweegt het wel om een keer te stoppen, het zit er wel in, het gaat me misschien wel eens lukken. Moeder verwacht dat als ze binnenkort weer werkt het gemakkelijker is om minder te roken.

Moeilijke situaties.

Moeder vindt het soms wel lastig en voelt zich hier wel schuldig over maar je kunt het niet altijd tegen houden. Ze geeft als voorbeeld dat ze a.s. zaterdag gaan uit eten, Joey gaat dan mee en zij roken dan gewoon door.

Hoe gaan vrienden en familie om met meeroken van hun kinderen?

Schoonzus en zwager, hebben een kindje van een ½ jaar. Beide roken ook en roken in de keuken (moeder heeft geen idee of ze dit (nog) lang volhouden). Ze doen dan de keukendeur dicht en de balkondeur open (hebben geen afzuigkap).

Haar schoonvader rookt ook gewoon als ze bij hun op bezoek komen. Maar als de baby van haar schoonzus komt gaat schoonvader in de keuken roken. Moeder zegt ook dat toen Joey een jaar was zij dit bij haar schoonouders heeft afgeschaft (dat schoonvader naar de keuken gaat).

Familie/vrienden zonder kinderen

Geen probleem, de meeste zijn gestopt met roken. Een stel rookt nog en als ze 's avonds op bezoek zijn wordt er gewoon gerookt.

Interview 15.

Eengezinswoning in De Lier

Interview wordt met vader gehouden. Tijdens mijn binnenkomst en bij het begin van het gesprek rookt vader een sigaret.

Leeftijd? Moeder is 36 vader is 37 jaar

Gezinssituatie? Twee oudergezin en 2 kinderen, 2 dochters 3 en 4 jaar

Gestopt tijdens zwangerschap? Nee

Opleiding? Vader is momenteel werkeloos en is bezig een eigen bedrijf op te starten (HBO-er) en moeder heeft Schoevers gedaan en werkt bij de ABN-AMRO als financieel adviseur voor mensen met veel geld.

Werksituatie: Moeder werkt 3 dagen per week, vader is momenteel thuis

Roken? Vader rookt en moeder is sinds anderhalf jaar gestopt

Huisregels ingesteld om het meerroken door het kind te beperken?

Er wordt momenteel gewoon in huis gerookt.

In het andere huis hebben ze nooit gerookt (toen hun 2^e kind 6 weken was zijn ze verhuisd naar de huidige woning). In hun vorige huis woonden ze in een soort penthouse en daar hadden ze een stukje (overdekte) gang waar 2 huizen op uit kwamen er daar werd gewoon gerookt. In hun huidige woning heeft vader in het begin (tot de jongste 1 jaar was) ook niet echt veel gerookt. We hebben hier een ruimte, wij noemen het 'het hok' daar staan ook mijn spullen, ik zit daar te werken en ik rookte toen daar.

Sinds de laatste 2 jaar rook ik gewoon in huis in aanwezigheid van mijn kinderen (niet in de slaapkamers maar wel in de kamer en keuken). Zijn vrouw deed precies hetzelfde.

In de auto wordt niet gerookt.

Communicatie naar anderen

De regels golden destijds voor iedereen. Als je zelf buiten gaat roken gaat het bezoek wel mee.

Nee men accepteert dit gewoon.

Vader van man rookt, zijn zus rookt ook (haar man niet), die hielden daar destijds rekening mee (geen probleem om hierover te praten).

Redenen om meerroken te verminderen?

Slecht voor de gezondheid van de kinderen.

Zijn er momenten dat je het idee hebt dat je meer let op meerroken dan andere momenten?

Bij zijn eigen kinderen doet hij dit niet. Maar bij vrienden met kinderen die niet roken en als zij bijvoorbeeld bij hun thuis komen eten dan rookt hij niet gewoon in de kamer/keuken. Dan gaat hij weer in zijn hok roken. Als je weet dat ze dat niet willen en dat zij niet roken, dan ga je niet zo snel in hun bijzijn zitten roken. Je bent dan de enige van de 8 personen die dan rookt, ik ga dan in het hok staan met het raam open en sta daar vandaan te praten.

Als ze veel hoesten dan hou ik daar ook rekening mee en rook ik wat vaker in mijn hok.

Vader rookt niet in de auto.

Worden de huisregels zo consequent mogelijk gevolgd?

In het begin hebben we er bewust voor gekozen en hebben er goed op gelet maar bij de leeftijd van 1 jaar (bij het 2^e kind) zijn wij er vanaf gestapt. Hierna is het verslonst. Vader houdt er wel een beetje rekening mee als ze ziek zijn, moe zijn en voordat ze naar bed gaan. Maar als hij gegeten heeft steekt hij een sigaret op.

Reden verslonzen: Vader denkt: Je wordt er zo mee geconfronteerd met het feit dat het slecht voor de kinderen is en dat je het niet moet doen en daar houd je het 1e jaar veel rekening mee. Na een jaar wordt je ook in de omgang met je kinderen makkelijker, je bent wat minder voorzichtig, ik denk dat dat de rede is.

Bij de 1^e hebben ze de regels langer vol gehouden, hooguit met een feestje wel eens binnen gerookt maar bij de 2^e was het na een jaar over.

Het heeft ook te maken met gemakzucht dat heb je met alle regels (niet meer zo bewust mee bezig zijn, het zijn allemaal excuses). Als je het net invoert dan ben je er heel alert op, langzamerhand wordt dit wat minder dit zie je in een werksituatie ook.

's Winters is het ook extremer met roken in huis dan 's zomers. 's Zomers ben je veel meer buiten.

Het wordt ook steeds gewoner als men zegt dat er niet in huis gerookt mag worden. De meeste van zijn vrienden roken niet en willen ook niet dat er in huis gerookt wordt (hebben kinderen in dezelfde leeftijdsgroep). Maar 10 jaar geleden zat hij daar wel te roken.

Zijn vrouw is zelf gestopt (een van de redenen was voor de kinderen) maar ze heeft er geen moeite mee dat vader gewoon door rookt. Weet hier ook niet echt de rede van. Als moeder met de kinderen zit te ontbijten gaat vader wel even een sigaret in het hok roken.

Herinnert u zich de 1^e keer dat u zich niet aan de huisregels hield?

Een jaar nadat wij in dit huis woonden. Geen idee, het sluipt er naar mijn idee langzaam in. Zit je hier gewoon te roken en wordt er niets van gezegd. Ik denk dat dat een van de redenen is. Mijn vrouw rookte toen ook nog, ik denk toch dat het komt dat je samen rookt. Je steekt dan samen een sigaret op bij een kopje koffie. Gezellig (het is een doodoener). Daardoor zijn de regels die je eerst hebt opgesteld weg.

Zijn vrouw is later pas gestopt, nadat de regels waren afgelopen.(gestopt via werk, cursus werd betaald door werkgever).

Ze hebben het er destijds wel over gesproken en hij denkt dat ze er beide te makkelijk in stonden door de regels niet meer vol te houden. Hij voelt zich er ook niet schuldig over. Gemakzucht, je hoeft niet naar buiten toe, je kunt gewoon blijven zitten.

Hoe gaan vrienden en familie om met meeroken van hun kinderen?

Er zijn een aantal vrienden die niet willen dat er in huis gerookt wordt en daar gaat vader buiten roken (vroeger was het nog gezellig, toen stond zijn vrouw ook buiten, nu sta je daar maar alleen). Later heeft vader het over een drietal vriendenstellen die niet willen dat er bij hun in huis rookt. Van een van de stellen rookt de man, en heel soms wordt daar 's avonds binnen (in de keuken) gerookt, maar meestal gaan ze daar naar buiten terwijl zij toch al oudere kinderen hebben. Tijdens verjaardagen e.d. wordt er bij deze mensen ook binnen niet gerookt.

Maar nu vader gewoon in huis rookt, rookt het bezoek ook gewoon.

Bij zijn zus (heeft 3 kinderen, jongste is 9) wordt gewoon in huis gerookt, altijd al.

Tijd is veranderd. Ongeveer 10 jaar geleden, toen de kinderen van zijn zus nog echt klein waren gingen we met z'n allen op wintersport, was er wel af en toe een discussie of ze binnen mochten roken.

Mijn vader rookt, mijn vrouw en ik. Dat is 10 jaar geleden, heel andere tijd dan nu. Gingen we met een baby op wintersport, zei mijn zus (rookt zelf ook) ik wil niet hebben dat je binnen rookt. Ik kan mij herinneren dat ik dacht (ik had zelf nog geen kinderen), dit slaat helemaal nergens op. Ik heb zelf nu een ander beeld, ik heb zelf kinderen, meer aandacht in de media. De laatste paar jaar valt er makkelijker over te praten.

Informatie.

Je wordt er mee doodgegooid.

Het eerste jaar zit je veel op het consultatiebureau en dit wordt in de loop der tijd minder. De info wordt dus ook minder. Op dat moment ben je er ook meer mee bezig dan je nu bent.

Opmerkingen

Zijn vrouw is bewust gestopt. Het is voor haar zelf niet goed en ook niet voor de kinderen (omgeving). Vader is een half jaar geleden een paar weken gestopt maar is daarna weer snel begonnen (ligt ook aan persoonlijke situatie, baan verloren).

Interview 16.

Leeftijd: moeder 37 vader is 42.
Gezinssituatie: 1 kind van 2 jaar.
Opleiding: Universiteit moeder, vader Halo (HBO)
Werksituatie: beide 36 uur werken.
Roken: beide.

Roken tijdens de zwangerschap

Ik heb wel doorgerookt. Wel minder gerookt. Het enige waarop gestopt ben, was in het ziekenhuis voor de bevalling (keizersnee). Maar dat was maar drie of vier dagen.

Huisregels ingesteld om het meeroken door het kind te beperken?

Dat hebben we vanaf het begin af aan gedaan. Dat betekende dat we buiten rookten of binnen onder de afzuigkap. Maar in iedergeval er voor gezorgd dat ze niet met rook in aanraking kwam.

Als we bij andere op bezoek gaan spreken we anderen er ook op aan om niet te roken.

Als ze hier op visite waren dan moesten ze ook buiten roken.

Ik was er tijdens de zwangerschap al heel bewust mee bezig. We krijgen straks een kindje en wat gaat dat precies betekenen. Als je het kindje krijgt dan is het ook zoiets van het is zo kwetsbaar. Ik wist ook dat de kans op wiegendoor door meeroken verhoogd. Je wilt het kind echt niet verliezen, dat wil je gewoon niet. Wij hadden zelf gedacht dat we er op een gegeven moment wel makkelijker in zouden worden, maar niet echt dus. Het wordt nu wel moeilijker om het meeroken te voorkomen. Het is leuk als het kindje in een box ligt of in een wiegje, want dan kan je bewust die afstand houden of buiten gaan staan. Maar nu is ze 21/2 en dribbelt overal achter je aan. Het wordt dus wel lastiger maar niet door dat we zelf makkelijker zijn geworden. Ze komt nu naar je toe en ze wil bij je op schoot zitten ongeacht of je nu wel of niet een sigaret rookt.

We hebben niet echt samen afgesproken om huisregels in te stellen, maar het was op één of andere manier voor ons wel duidelijk dat de situatie anders zou worden als het kindje geboren is. Heel natuurlijk eigenlijk. Ik heb zelf ook de ervaring op mijn werk (ze werkt op een opvanghuis) dat we niet bij jonge baby's gaan roken. Dus dat was voor mij niet zoiets vreemds of anders.

Communicatie naar anderen

Heel direct. Dat hier niet gerookt wordt. Was ook niet moeilijk, want ze weten wel dat als er twee grote rokers zijn dan zijn wij dat wel. Dan merk je ook wel dat anderen dat respect ook hebben. Iedereen ging hier ook het terras op. Bij een verjaardag of zoiets. Ik ben nog nooit iemand tegengekomen die daar super kinderachtig over ging doen. En ik denk ook wel dat het er aan ligt dat in onze familie rokers zijn maar ook veel erge anti-rokers. Dus om sowieso al hele gezelschap bij elkaar te houden wordt er niet gerookt. Dat was een regel die er al was: je hebt respect voor degenen die niet tegen rook kunnen of daar niet in willen zitten.

Reden om meeroken te voorkomen

Met name de verhoogde kans op astma, problemen met de ademhaling enoz. En wiegendood dat vond ik een hele belangrijke reden. EN weet je het is voor mij helemaal niet zo interessant of dat nu wel of niet bewezen is. Dat idee dat het eventueel een factor bij zou kunnen dragen dat geeft wel aan dat je het niet moet doen.

Worden de huisregels zo consequent mogelijk gevolgd?

We volgen de regels nog consequent, maar ik zeg het word lastiger omdat ze naar je toekomt. De afstand kun je moeilijker houden. Maar de regels zijn niet veranderd. Ze heeft nog nooit gezien dat wij samen op de bank een sigaretje aan het roken waren. Als ze op bed ligt roken we wel een sigaretje samen maar dan vervolgens ook weer luchten. Dan gaat er weer een hele nacht over.

We willen dit in principe altijd volhouden. We willen eigenlijk ook wel stoppen met roken.

Het is ook een hele bewustwording van de maatschappij. Ik merk het op mijn werk ook. We mogen daar niet meer roken. Als je een sigaretje wil roken in de pauze dan moet je naar buiten. Je houdt rekening met je collega's en als je al met je collega's rekening houdt dan houdt je ook zeker rekening met je kind. Ik kan me niet voorstellen dat deze mentaliteit nog terug gaat veranderen. In die zin denk ik ook niet dat we onze regels zullen veranderen.

Mijn partner is vervolgens ook erg streng op het meerroken. We hebben daarom ook houvast aan elkaar. We corrigeren elkaar ook. EN ik denk zelfs dat hij nog eerder mij zou corrigeren dan ik hem. Dan zegt hij: 'en ja, je blaast de verkeerde kant op'. En dat respecteer ik ook erg.

Zijn er bepaalde momenten waarop je meer let op het meerroken?

Nee eigenlijk niet. We houden er altijd rekening mee.

Moeilijke situaties.

Als we op verjaardagen zijn dan geven we gewoon aan dat we niet willen dat er gerookt wordt. En dat is geen probleem. En veel vrienden roken eigenlijk niet of niet meer. Dan heb je eigenlijk ook al dat je met de niet-rokende mensen rekening houdt en dan houdt je ook altijd rekening met je eigen kind.

We nemen het kind ook niet zo snel mee naar een kroeg.

Ik moet wel zeggen dat ze nu 21/2 is en soms aardig in de koppigheidsfase zit. En ze kan dan soms echt het bloed onder je nagels vandaan halen. En dan merk ik dat ik zo opgefokt raak, maar dan nog dan is het onder de afzuigkap of buiten roken. En dan is die afstand juist ook wel goed. Dan kan ik even afkoelen. Maar dit is wel een moment waarop ik het moeilijker heb om het meerroken te voorkomen en moet ik mezelf zeggen om toch buiten te roken.

Hoe gaan vrienden en familie om met meerroken?

Als ik kijk naar mijn eigen familie en vrienden dan rookt eigenlijk niemand meer. Je ziet toch dat veel vrouwen stoppen met roken voordat ze zwanger worden. En daar dus heel bewust mee bezig zijn.

Het enige wat ik mee maak is bij ons in het opvanghuis. Dat sommige vrouwen daar er niet op letten. Ik denk dat het heel veel te maken heeft met de gemeenschap, de familiecultuur waarin je opgroeit. Ik kan me zo voorstellen als iedereen rookt en altijd gerookt heeft met kinderen er bij, dat het dan normaal is. Dat ze dan zoiets hebben van: 'ik ben toch ook groot geworden, waarom zou het nu wel een probleem zijn'. De maatschappij is misschien wel kritischer geworden maar dat wil niet zeggen dat iedereen zich er iets van aan trekt. Als je volop in de samenleving staat, als je werkt dan krijg je al te maken met die regel niet te roken. Als je hoger opgeleid bent dan verdiep je je ook in alles rond de zwangerschap en rond je kind. En ook de leeftijd van de ouders is denk ik belangrijk. Ik denk dat hoe ouder je bent hoe bewuster je er mee omgaat. Als wij jonge moeders in het opvanghuis hebben, dan roken die toch.

Anders

Ik denk dat het met het meeroken hetzelfde is als met stoppen met roken. Sommige mensen stoppen honderden keer met roken, maar beginnen na 2 à 3 maanden toch weer. Maar andere stoppen heel bewust en raken nooit meer een sigaret aan. Ik denk dat het daar iets mee te maken heeft. Is het iets dat volledig uit je zelf, vanuit iets wat voor jou heel belangrijk en zwaar wegend is. Zo was het krijgen van het kind zo belangrijk dat ik als ik terug zou komen op wat ik besloten heb.. Nee dat kan gewoon niet. Het is voor mij iets van het gaat om leven of dood dan. Zo zwaarwegend heb ik het opgenomen. Maar ik kan me ook voorstellen dat andere stoppen voor een bepaalde periode omdat het CB het zegt of de omgeving erop wijst want zo'n kleine baby is zo teer. Dus voor wie stop je om in bijzijn van het kind te roken? Stop je voor je omgeving, omdat een ander dat adviseert en doe je het eigenlijk alleen als die ander in de buurt is en houd je je niet meer aan de regels als de ander weer weg is. Waarom doe je dat? Of heb je alleen het idee om het in de eerste 4 maanden te doen omdat ze dan nog zo kwetsbaar zijn en daarna niet meer. De voorlichting zou daarom ook niet alleen toegespitst moeten zijn op baby's, maar ook op oudere kinderen.

Interview 17

Leeftijd: moeder 30, vader 32.

Gezinssituatie: 2 ouders ,1 kind van 4 jaar.

Opleiding: ziekenverzorger en bejaardenverzorger. MBO-opleidingen.

Werksituatie: 18 uur moeder en 36 uur per week vader.

Roken: moeder rookt en vader rookt wel.

Roken tijdens de zwangerschap.

Op het moment dat ik wist dat ik zwanger was ben ik gestopt met roken en daarna ben ik ook niet meer begonnen.

Huisregels ingesteld om het meeroken door het kind te beperken?

Absoluut. Vanaf het moment dat ik uit het ziekenhuis kwam met haar is er nooit meer gerookt binnen. Tijdens mijn zwangerschap werd wel binnen gerookt, maar daarna is er nooit meer gerookt binnen.

Tijdens de zwangerschap hebben we dat besloten. Dat hebben we gewoon samen besloten zo. Het was voor ons heel normaal dat we dat deden.

Buiten roken telt ook voor visite.

Communiceren naar anderen.

Dat is nog best wel eens moeilijk nou nog. Ze weten het wel van als ze hier komen: ‘oh, ja , we moeten naar buiten’. En vooral nu ze ouder wordt hoor je vaker:”moet dat nu nog steeds’. Dat ga je vaker horen. Dit is al vanaf dat het een kind een paar maanden een half jaar is. Dan is het eerste tere er vanaf, dat het kind nog heel kwetsbaar is. Dat gevoel heb ik wel. Bij sommige heb ik hier meer last dan van anderen. Het gaat vooral om de mentaliteit van de mensen. En wat je ook zie is dat mensen zonder kinderen er minder besef van hebben dan mensen met kinderen. Althans die ervaring heb ik.

Redenen om meeroken te voorkomen?

Gezondheid uiteraard. We weten allemaal dat roken slecht is en zeker meeroken. Je wilt toch dat ze gezond opgroeit.

Worden de huisregels zo consequent mogelijk gevolgd?

We volgen deze huisregels altijd consequent. Ook met verjaardagen. Althans niet in ons huis.

Mijn man vindt het absoluut niet lastig om buiten te roken. Het ten eerste ook zijn eigen keus geweest. Hij staat er volledig achter. Hij is ook degene die tegen het bezoek zegt: ‘kom, we gaan buiten roken’. Hij vindt ook dat ons kind niet hoeft mee te genieten van het feit dat hij rookt. Dus hij staat gewoon buiten. Daar is hij heel strikt over. En dit willen we gewoon volhouden. Hij weet dat roken slecht is en hij vindt dat zij daar geen last van hoeft te hebben.

EN we zijn nu twee jaar geleden naar dit huis verhuisd en ik wil die stank eigenlijk ook niet meer in mijn huis. En dat vind ik ook een goede reden buiten het feit dat we een kind heeft. Hij vindt het ook helemaal niet erg, dan neemt hij gelijk de hond mee. En als het regent dan bij hij even maar dan staat hij gewoon met de paraplu op buiten of in de schuur. Hij vindt het niet erg en hij weet waarvoor hij het doet: het om haar gezondheid.

Zijn er bepaalde momenten waarop je meer let op het meeroken?

Als je bij iemand anders bent. Als je bij iemand op visite. Nu wordt er in Openbare gelegenheden niet meer gerookt. Anders zou ik er dan ook op letten. Maar het is nu

meer bij familie en vrienden waar wel gerookt wordt. Dat merk je dan meteen en daar let je dan wel op. Je zit bij iemand anders in huis dus je kan er niks van zeggen. Maar ik vind het wel vervelend. Dan ga ik bijvoorbeeld minder lang. Maar dit vooral ook omdat ik er zelf behoorlijk ziek van kan worden tegenwoordig. Dan ga ik gewoon eerder weg of zo.

Ik lette er toen ze kleiner was niet meer op dan nu. Daar is niet zo veel verschil in.

Moeilijke situaties.

Bij anderen zie boven.

Wat ik wel moeilijk vind is dat oma (schoonmoeder) rookt en als ze daar gaat logeren dan wordt er niet gerookt als ze er is. Maar die rook hangt nog wel in huis van die uren dat ze er niet was. En dan lucht oma wel, maar daar heb ik dan toch wel moeite mee. Mijn dochter komt dan terug en dan al haar kleren en haar kroelen ruiken dan naar rook. Smerig vind ik dat!! Daar heb ik wel eens moeite mee.

Als mijn dochter er is dan gaat mijn schoonmoeder wel buiten staan roken. Haar standpunt is wat dat betreft hetzelfde als die van ons. En aanstaande vrijdag dan is bijvoorbeeld jarig dan staat een merendeel wel buiten te roken. Dat vraagt mijn schoonmoeder dan wel. Van: 'Joh, mijn kleindochter is er, dus we gaan wel buiten roken'. Maar toch vind ik dat wel moeilijk want dan zie je sommige mensen hun gezicht vertrekken van: 'Oh ja, dat is waar'. En ik voel me eigen dan wel aangesproken omdat het mijn kind is. Dat vind ik best wel eens moeilijk.

Hoe gaan vrienden en familie met meerroken om?

Die hebben in het begin niet gerookt binnen, maar dat was er al vrij snel weer van af. Toen het een kind een paar maanden was, werd er niet alleen maar buiten gerookt, maar ook binnen onder de afzuigkap. Maar dan weer een paar maanden later, roken ze wel gewoon in de kamer. Dus eerst wordt er niet gerookt in huis, dan een klein stapje terug naar de afzuigkap en nu wordt er helemaal niet meer aangehouden.

Het is volgens mij gewoon laksigheid van de ouders dat ze de huisregels niet volhouden. Oude gewoontes keren weer snel terug. Maar voor de rest geen idee. Misschien dat ze op een gegeven moment tegen zich zelf zeggen: 'ze moeten toch ergens tegen kunnen'.

Informatie

Nee. Maar we zitten beide in de gezondheidszorg dus we weten er alles van.

